

Vlada Crne Gore
Biro za operativnu koordinaciju

SOCTA 2021

PROCJENA OPASNOSTI OD TEŠKOG
I ORGANIZOVANOG KRIMINALA U
CRNOJ GORI

Podgorica, Mart 2022.

O OVOJ PUBLIKACIJI

Biro za operativnu koordinaciju organa koji čine obavještajno bezbjednosni sektor (*Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Ministarstvo odbrane, Obavještajno bezbjednosni direktorat i Uprava prihoda i carina*) je formirao Nacionalni međuresorski tim za izradu „Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori“ (**SOCTA**).

U Nacionalnom međuresorskom timu su predstavnici **Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave prihoda i carina, Vrhovnog državnog tužilaštva, Specijalnog državnog tužilaštva.**

Procjena je bazirana je na metodologiji koja je definisana od strane **Europol**-a i **UNODC**-a.

SOCTA 2021

Procjena opasnosti od teškog i
organizovanog kriminala u Crnoj Gori

Podgorica, mart 2021

Sadržaj

Uvodna riječ koordinatora biroa	6
Uvod	8
Metodologija rada	8
GLAVNI ZAKLJUČCI	10
Krijumčarenje i distribucija narkotika	11
Kokain	11
Heroin	11
Marihuana	12
Sintetičke droge	12
Visokorizične organizovane kriminalne grupe	12
Krijumčarenje oružja	13
Ilegalne migracije i trgovina ljudima	14
Krijumčarenje akciznih roba – duvana i duvanskih proizvoda	14
Pranje novca	15
Terorizam i vjerski ekstremizam	15
Sajber kriminal	16
ORGANIZOVANE KRIMINALNE GRUPE I NJIHOVO DJELOVANJE	17
KRIJUMČARENJE I DISTRIBUCIJA NARKOTIKA	21
Globalna priroda problema	21
Stanje u Crnoj Gori	21
KOKAIN	23
Globalna priroda problema	23
Stanje u regionu	24
Stanje u Crnoj Gori	26
HEROIN	30
Globalna priroda problema	30
Stanje u regionu	32
Stanje u Crnoj Gori	33

MARIHUANA	36
Globalna priroda problema	36
Stanje u regionu	37
Stanje u Crnoj Gori	39
SINTETIČKE DROGE	44
Globalna priroda problema	44
Stanje u regionu	44
Stanje u Crnoj Gori	44
KRIJUMČARENJE ORUŽJA	46
Globalna priroda problema	46
Stanje u Crnoj Gori	46
ILEGALNE MIGRACIJE	51
Globalna priroda problema	52
Stanje u regionu	55
Stanje u Crnoj Gori	56
TRGOVINA LJUDIMA	60
KRIJUMČARENJE AKCIZNIH ROBA - CIGARETA	61
Globalna priroda problema	62
Stanje u regionu	62
Stanje u Crnoj Gori	64
PRANJE NOVCA	69
Globalna priroda problema	70
Stanje u regionu	71
Stanje u Crnoj Gori	72
TERORIZAM I EKSTREMIZAM	75
Globalna priroda problema	76
Stanje u regionu Zapadnog Balkana	76
Stanje u Crnoj Gori	76
SAJBER KRIMINAL	78
Globalna priroda problema	79
Predlog liste nacionalnih prioriteta	84
Literatura	86

Uvodna riječ

Koordinatora Biroa za operativnu koordinaciju

Rukovodeći se međunarodnim standardima u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala, a u cilju borbe sa savremenim bezbjednosnim izazovima, Međuresorni radni tim sastavljen od predstavnika organa obavještajno bezbjednosnog sektora, uz podršku predstavnika tužilačke organizacije, izradio je novu Procjenu opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori.

Nova Procjena opasnosti bazirana je na metodologiji Europol-a i poslužiće kao jedinstveni orijentir, prevashodno organima obavještajno bezbjednosnog sektora, ali i drugim organima državne uprave, da svoje kadrovske i materijalno tehničke resurse usmjere u cilju efikasnog planiranja i sprovođenje multidisciplinarnih i međuagencijskih aktivnosti koje će biti fokusirane na postizanje zapaženih rezultata na polju borbe protiv teškog i organizovanog kriminala, uz imperativ unapređenja sveukupnog bezbjednosnog ambijenta.

Polazeći od odredbi Zakona o osnovama obavještajno bezbjednosnog sektora, Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno bezbjednosnog sektora, a na osnovu nacionalnih prioriteta koji će na osnovu predloga Biroa biti definisani od strane Vijeća za nacionalnu bezbjednost, fokusiraće se na unapređenje međuagencijske saradnje i kontinuirano unapređenje razmjene informacija o ključnim nacionalnim prioritetima i visokorizičnim organizovanom kriminalnim

grupama, sa ciljem preduzimanja preventivnih, obavještajnih i operativno istražnih aktivnosti.

Takođe, očekuje se da implementacija Nacionalne strategije za borbu protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, uz adekvatno planirane i koordinirane aktivnosti od strane Vijeća za nacionalnu bezbjednost i Biroa za operativnu koordinaciju organa obavještajno bezbjednosnog sektora, dodatno unaprijediti multidisciplinarni pristup u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala.

Napominjem da će organi obavještajno bezbjednosnog sektora nastaviti i intenzivirati otpočete aktivnosti, ali i sa nesmanjenim intenzitetom inicirati nove mjere i radnje prevashodno sa ciljem proaktivnog djelovanja, jačanja međuinstitucionalne i međunarodne saradnje u borbi sa bezbjednosnim izazovima, što su u prethodnom periodu pokazao kao dobar i efikasan način borbe protiv teškog i organizovanog kriminala, a sve sa ciljem obezbjeđivanja lične i imovinske sigurnosti svih građana.

Dr Dritan Abazović

Potpredsjednik Vlade Crne Gore

Uvod

Pojavni oblici teškog i organizovanog kriminala u kontinuitetu predstavljaju ključni bezbjednosni rizik, koji je sve više skopčan sa elementima čvrste regionalne povezanosti, transnacionalnosti i veoma brze prilagodljivosti na promjene društveno-ekonomskih, tehnoloških i pravnih okvira.

Borba protiv svih oblika organizovanog kriminala je veoma složen bezbjednosni izazov, koji zahtijeva multidisciplinarni, integrisani i cjeloviti pristup i dodatan napor i angažovanje svih činilaca, kako bezbjednosnog sektora, tako i nosilaca tužilačkih i pravosudnih funkcija, ali i drugih organa, koji djeluju na državnom i lokalnom nivou, čije nadležnosti podrazumijevaju preduzimanje mjera i radnji u svim oblastima djelovanja organizovanih kriminalnih grupa, posebno u dijelu koji se odnosi na tokove finansija i upravljanje

legalnim poslovnim strukturama koje su u vlasništvu članova organizovanih kriminalnih grupa.

Rukovodeći se preporukama iz prethodne Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala - SOCTA MNE 2017, Vijeće za nacionalnu bezbjednost je utvrdilo listu nacionalnih prioriteta koja obuhvata **oblasti krijumčaranja i distribucije narkotika, teških krivičnih djela protiv života i tijela, krijumčarenja vatrenog oružja, ilegalnih migracija i trgovine ljudima, krijumčarenja akciznih roba – duvana i duvanskih proizvoda, pranje novca, terorizma i vjerskog ekstremizma, sajber kriminala.**

Na osnovu ove Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala za očekivati je da najveći dio pomenutih kriminalnih aktivnosti ponovo bude uvršten u listu nacionalnih prioriteta.

Metodologija rada

Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori – SOCTA MNE 2021 izrađena je uz primjenu međuagencijskog pristupa. Naime, shodno aktivnostima i koracima koji su predviđeni Nacionalnim obavještajnim modelom, koji je usvojen od strane Vijeća za nacionalnu bezbjednost, Biro za

operativnu koordinaciju organa koji čine obavještajno bezbjednosni sektor (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Ministarstvo odbrane, Obavještajno bezbjednosni direktorat i Uprava prihoda i carina) je formirao Nacionalni međuresorski tim za

izrada „Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori“. U Nacionalnom međuresorskom timu su **predstavnici Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave prihoda i carina, Vrhovnog državnog tužilaštva, Specijalnog državnog tužilaštva.**

Ovaj metod korišćen prilikom izrade Procjene opasnosti predstavlja još jedan od oblika međuinstitucionalne saradnje u cilju uspješne borbe protiv teškog i organizovanog kriminala.

Sama metodologija izrade Procjene opasnosti bazirana je na metodologiji koja je definisana od strane Europol-a i UNODC-a, a koja se u najvećem dijelu primjenjivala i prilikom izrade prethodnih Procjena opasnosti.

Za prikupljanje podataka korišćeni su:

Upitnici za oblasti teškog i organizovanog kriminala sačinjeni po modelu Europol-a i metodologiji UNODC-a, podaci iz istraga koje su vođene u periodu od 2017. do 2021. godine, operativni podaci iz raspoloživih evidencija, podaci dobijeni posredstvom međuagencijske i međunarodne saradnje,

Upitnici o organizovanim kriminalnim grupama u okviru kojih su prikupljeni konkretni podaci o djelovanju organizovanih kriminalnih grupa i njihovim članovima,

Javno dostupni izvještaji državnih organa u Crnoj Gori i relevantnih međunarodnih policijskih i naučno - istraživačkih institucija (EUROPOL, UNODC, FRONTEX, EMCDDA) koje tretiraju problematiku teškog i organizovanog kriminala, kao i svi oni izvještaji u kojima su sadržani podaci koji mogu doprinijeti sveobuhvatnom sagledavanju problema teškog i organizovanog kriminala posebno u dijelu sagledavanja ovog fenomena sa globalnog i regionalnog nivoa.

Na operativnom nivou djelovanja, Procjena opasnosti se izrađuje u klasifikovanoj verziji, koja pored javnog dijela, sadrži i poglavlje sa opisima i podacima o organizovanim kriminalnim grupama i njihovim članovima, ulogama, strukturom i drugim relevantnim podacima koji će omogućiti efikasnu borbu protiv istih.

Podaci koji su korišćeni prilikom izrade Procjene opasnosti odnose se na vremenski period od 2017 do 2021. godine. Konkretno preporuke, operativni i strateški planovi biće obrađeni kroz aktivnosti Nacionalnog međuresornog radnog tima za borbu protiv teškog i organizovanog kriminala.

GLAVNI ZAKLJUČCI

Crna Gora i dalje ostaje tranzitna zemlja za krijumčarenje svih vrsta narkotika, gdje u jednom dijelu nijesu uključene organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore, dok za krijumčarenje narkotika na transkontinentalnom nivou i distribuciju na evropskom tržištu organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore imaju značajnu ulogu.

Krijumčarenje i distribucija narkotika

Situaciju na kriminalnom tržištu i dalje karakteriše trend krijumčarenja narkotika kao ključne kriminalne aktivnosti koju sprovode organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore.

Evidentno je sve veće učešće kriminalnih struktura iz Crne Gore u transkontinentalnim aktivnostima i visok stepen prilagodljivosti potrebama tržišta kroz korišćenje novih metoda i prilagođavanje promjenama u legislativi i tehničko - tehnoloških dostignućima.

Crna Gora i dalje ostaje tranzitna zemalja za krijumčarenje svih vrsta narkotika, gdje u jednom dijelu nijesu uključene organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore, dok za krijumčarenje narkotika na transkontinentalnom nivou i distribuciju na evropskom tržištu organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore imaju značajnu ulogu.

Kokain

U odnosu na krijumčarenje kokaina nijesu registrovane značajne promjene kada je riječ o osnovnim modusima krijumčarenja i krijumčarskim rutama. Organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore, u saradnji sa istim ili sličnim kriminalnim strukturama iz zemalja regiona, znatno su ojačale svoje kapacitete za sprovođenje krijumčarskih operacija na transkontinentalnom nivou, kako kroz jačanje saradničke baze, tako

i kroz uspostavljanje dominantne uloge na pojedinim segmentima krijumčarskih i distributivnih ruta.

Iako su registrovane zaplene rekordnih količina kokaina koje su se krijumčarile posredstvom Luke Bar, sve intenzivnije aktivnosti organa za sprovođenje zakona, kao i složenost samih krijumčarskih operacija, može se konstatovati da se aktivnosti krijumčarenja kokaina ne odvijaju preko teritorije Crne Gore, koja ne predstavlja ključnu ulaznu tačku za region Zapadnog Balkana.

” Organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore uspostavile su dominantne uloge na pojedinim segmentima krijumčarskih i distributivnih ruta.

Balkanski kartel je tokom izvještajnog perioda znatno intenzivirao svoje aktivnosti ne samo u dijelu povećanja količine kokaina koji se krijumčari, već i u odnosu na uspostavljanje čvrstih distributivnih mreža na području više zemalja Zapadne i Centralne Evrope, gdje se i regrutuju lica sa područja Crne Gore i zemalja regiona.

Heroin

U dijelu krijumčarenja heroina nijesu registrovane značajne promjene u pogledu korišćenja novih krijumčarskih ruta, ni u odnosu na količine heroina koji se krijumčari preko teritorije Crne Gore.

Promjena modusa krijumčarenja na globalnom nivou i sve češće korišćenje pomorskih krijumčarskih ruta sa krajnjim odredištima u lukama zemalja Zapadne Evrope, su u značajnoj mjeri izuzele teritoriju Crne Gore sa mape frekventnih krijumčarskih ruta.

Nijesu registrovane promjene u cijeni heroina koji je namijenjen uličnoj distribuciji, pri čemu treba naglasiti da nije registrovan ni trend povećanja broja korisnika, gdje dominantnu populaciju čine dugogodišnji zavisnici koji su i sami uključeni u distributivne mreže.

Marihuana

Nastavljen je trend dominantnog krijumčarenja marihuane u odnosu na ostale vrste opojnih droga preko teritorije Crne Gore, a Albanija je i dalje glavni izvor snabdijevanja kriminalnih struktura u Crnoj Gori.

Organizovane kriminalne grupe sa područja Crne Gore, koje se dominantno bave krijumčarenjem kokaina, su tokom posljednjih godina dio svojih aktivnosti proširile i na uzgoj i distribuciju velikih količina marihuane u Španiji i Njemačkoj.

” **Nastavljen je trend dominantnog krijumčarenja marihuane u odnosu na ostale vrste opojnih droga preko teritorije Crne Gore, a Albanija je i dalje glavni izvor snabdijevanja kriminalnih struktura u Crnoj Gori.**

Ključne promjene registrovane su u dijelu koji se odnosi na uzgoj marihuane na otvorenom u Crnoj Gori, pri čemu nije riječ o potencijalima koji mogu zadovoljiti potrebe domaćeg tržišta.

Sintetičke droge

U pogledu krijumčarenja i distribucije sintetičkih droga nijesu registrovane promjene u odnosu na prethodni period, Crna Gora nije registrovana kao tranzitna zemlja za krijumčarenje sintetičkih droga, a različite vrste sintetičkih droga namijenjenih distribuciji dopremaju se iz nama susjednih zemalja. Aktivnosti distribucije sintetičkih droga dominantno su vezane za pojedinca i ne mogu se dovesti u vezu sa članovima organizovanih kriminalnih grupa.

Potražnja ove vrste opojnih droga jednaka je snabdijevanju, a registrovan je trend porasta konzumiranja sintetičkih droga u toku ljetnje turističke sezone.

Visokorizične organizovane kriminalne grupe

Struktura visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa ostala je relativno čvrsta, te je kao takva zasnovana na jasnom hijerarhijskom ustrojstvu, sa izraženim ulogama vođa i ključnih članova, sa više ćelija odnosno ogranaka, koji svoje sjedište imaju i van granica Crne Gore, jasnoj

” **Struktura visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa ostala je relativno čvrsta, te je kao takva zasnovana na jasnom hijerarhijskom ustrojstvu, sa izraženim ulogama vođa i ključnih članova, sa više ćelija odnosno ogranaka, koji svoje sjedište imaju i van granica Crne Gore**

podjeli zadataka, specijalizaciji za sprovođenje određenih kriminalnih aktivnosti i poštovanju pravila unutrašnje discipline i strateškom opredjeljenju ka primjeni nasilja. Registrovan je trend konstantnog jačanja njihove unutrašnje strukture kroz kontinuirano angažovanje novih članova i čvršće uvezivanje sa regionalnim i transnacionalnim kriminalnim strukturama.

Dominantna kriminalna aktivnost organizovanih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore i dalje je krijumčarenje narkotika, prvenstvo kokaina na međunarodnom nivou.

Najveći stepen društvene opasnosti prouzrokovan je strateškim usmjerenjem organizovanih kriminalnih grupa baziranim na eliminisanju konkurencije i uspostavljanu monopolskog i dominantnog polazaja na kriminalnom tržištu, što je determinisalo i jedan od ključnih segmenata djelovanja organizovanih kriminalnih grupa - upotreba nasilja i izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela. Eskalacija sukoba uslovlila je promjenu modusa djelovanja u

pogledu odabira meta bez obzira na njihovu poziciju i ulogu u grupi, primjenu najbrutalnijih metoda prilikom izvršenja krivičnih djela na štetu članova suprotstavljenih organizovanih kriminalnih grupa, kao i upotrebu eksplozivnih naprava jake razorne moći, uz konstantan rizik po ličnu i imovinsku sigurnost građana.

Krijumčarenje oružja

U Crnoj Gori kao i u drugim zemljama Zapadnog Balkana i dalje postoje značajne količine vatrenog oružja koje se primarno vezuju za vatreno oružje iz ratnih sukoba sa područja bivše Jugoslavije.

U pogledu aktivnosti krijumčarenja vatrenog oružja u Crnoj Gori nijesu prepoznate organizovane kriminalne grupe koje svoju dominantnu kriminalnu aktivnost usmjeravaju na poslove krijumčarenja oružja, već se u najvećoj mjeri radi o individualnim slučajevima u kojima oružje nije namijenjeno daljoj preprodaji već isključivo služi sa potrebe pripadnika OKG.

U pojedinim slučajevima krijumčarenje oružja je povezano sa krijumčarenjem narkotika i ljudi, kojom prilikom nerijetko od istih aktera koriste iste krijumčarske rute.

Tokom prethodnog perioda registrovani su i slučajevi konvertovanja gasnog/startnog oružja u vatreno oružje, koje se, najčešće zbog nepouzdanosti, ne koristi za izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela.

Ilegalne migracije i trgovina ljudima

Crna Gora je zadržala status tranzitne zemlje koji je imala i u prethodnom periodu sa trendom rasta aktivnosti ilegalnih migracija i krijumčarenja ljudi preko naše teritorije.

Ono što je karakteristično za Crnu Goru jeste kontinuirano povećanje broja migranata koji tranzitiraju preko teritorije naše zemlje, počev od 2017. godine, nakon što su međunarodne krijumčarske grupe testirale rutu preko naše zemlje i počele sa organizacijom kretanja većih migrantskih grupa.

Tokom perioda 2017 – 2021. godina, organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore nijesu učestvovala u krijumčarenju migranata, već je ova aktivnost sprovedena od strane lokalnih krijumčarskih grupacija i pojedinaca koji djeluju na granicama sa susjednim državama i koje pružaju logistiku međunarodnim krijumčarskim mrežama u migrantskim operacijama.

Trgovina ljudima bila je zastupljena kroz različite oblike ugovaranja brakova i seksualne eksploatacije. Ono što je karakteristika za Crnu Goru, jeste da je pojava "elitne prostitucije" izražena tokom trajanja turističke sezone.

U Crnoj Gori nijesu registrovane organizovane kriminalne grupe koje se bave trgovinom ljudima.

Krijumčarenje akciznih roba – duvana i duvanskih proizvoda

U Crnoj Gori, kao u Evropskoj uniji i u zemljama regiona, sve je više izražena problematika krijumčarenja i nedozvoljene trgovine akciznim robama, prije svega cigaretama, a procjenjuje se da naša zemlja svake godine gubi između 15-20 miliona eura zbog sivog tržišta cigareta što je 30% vrijednosti ukupnog legalnog tržišta duvanskih proizvoda.

U Crnoj Gori krijumčarenjem se bave organizovane kriminalne grupe koje su uključene i u druge kriminalne aktivnosti – krijumčarenje narkotika, grupacije blisko povezanih lica, kao i pojedinci.

” Crna Gora svake godine gubi između 15-20 miliona eura zbog sivog tržišta cigareta što je 30% vrijednosti ukupnog legalnog tržišta duvanskih proizvoda.

U cilju sprovođenja i prikrivanja ovih kriminalnih aktivnosti, koriste se i koruptivna krivična djela, a mete korupcije su pripadnici Uprave policije i Uprave carina, i to službenici koji su pozicionirani na srednjem i nižem nivou.

Značajnoj ekspanziji krijumčarenja cigareta doprinose velike razlike u cijeni duvanskih proizvoda u zemljama regiona, kao i u odnosu na zemlje Evropske unije.

Pranje novca

Pranje novca omogućava OKG da inkorporiraju imovinsku korist stečenu kriminalnim aktivnostima u legalne ekonomske tokove. Način na koji se vrši pranje novca uveliko varira zavisno od nivoa stručnosti samih članova OKG, kao i od učestalosti i obima kriminalne aktivnosti.

Tipologije i trendovi pranja novca, ponavljaju se duži niz godina i za očekivati je da i ubuduće budu prisutni i uz rast međunarodnog platnog prometa tzv. tranzitnog novca.

Na globalnom nivou registrovano je postojanje privrednih subjekata tzv. provajdera za pranje novca, a čije usluge koriste organizovane kriminalne grupe.

Kada je riječ o gotovom novcu, on i dalje ostaje samo jedna od karika u nelegalnim tokovima, najčešće prokrijumčaren od strane kurira, ali sve više i kroz poštanske, paketne pošiljke.

Pranje novca putem građevinskih djelatnosti i poslova sa nekretninama i dalje je visokorizična oblast, jer i dalje relativno lako može apsorbovati velike količine kapitala.

” **Kada je riječ o pranju novca u Crnoj Gori, kao sektori koji su posebno ranjivi, prepoznati su: bankarski sektor, sektor tržišta nekretnina, sektor igara na sreću i sektor tržišta kapitala.**

Kada je riječ o pranju novca u Crnoj Gori, kao sektori koji su posebno ranjivi, prepoznati su: bankarski sektor, sektor tržišta nekretnina, sektor igara na sreću i sektor tržišta kapitala.

Terorizam i vjerski

ekstremizam

U novijoj istoriji gotovo da ne postoji ni jedna zemlja koja je imuna na terorizam, a koji sada predstavlja globalni problem.

Crna Gora se, kao i druge države u regionu i šire, već duži vremenski period susreće sa pojavom da na njenoj teritoriji egzistiraju lica sa radikalnim vjerskim i drugim uvjerenjima. Osim pojedinaca, u Crnoj Gori i dalje djeluje nekoliko selafijskih grupa, koje se nalaze na različitim nivoima radikalizacije, a činjenica koja posebno zabrinjava je prisustvo povratnika- boraca sa stranih ratišta i podržavaoca terorističkih organizacija poput ISIL/DAESH-a.

Registrovano je povećanje broja ove kategorije lica prvenstveno zbog spoljnog uticaja odnosno kontinuiranog propagandnog djelovanja radikalnih vjerskih propovjednika, grupa i pojedinaca iz regiona. Pored vjerskih okupljanja koja su korišćena za indoktrinaciju, veliku ulogu u ovom procesu je imala i savremena komunikaciona i informaciona tehnologija.

Za sada nije registrovano postojanje regrutnih centara ili mjesta u kojima se realizuju aktivnosti u

vezi sa planiranjem i izvršenjem krivičnih djela iz oblasti terorizma.

I dalje se uočava međunarodna komponenta u aktivnostima pripadnika ovih grupa i njihova fokusiranost na pokušaje širenja radikalnih ideologija prevashodno na mlađu populaciju, kao i nastavak radikalizacije pripadnika RAE populacije.

Sajber kriminal

Sajber kriminal, u posljednjem periodu pokazuje trend rasta, predstavljajući globalni problem, kako po pitanju broja napada i učinjene finansijske štete, tako i po samom načinu djelovanja i napada na kritičnu infrastrukturu.

Pogađa građane, preduzeća i organizacije širom svijeta i ostaje među najdinamičnijim oblicima kriminala sa kojima se susrijeću organi za sprovođenje zakona.

” Činjenica je da internet i globalno digitalno okruženje koje postaju prepoznate prijetnje u Evropskoj uniji mogu podjednako preslikati na situaciju u Crnoj Gori. Svi korisnici koji posjeduju značajna finansijska sredstva mogu biti interesantne mete sajber kriminalcima

Činjenica je da internet i globalno digitalno okruženje koje postaju prepoznate prijetnje u Evropskoj uniji mogu podjednako preslikati na situaciju u Crnoj Gori. Svi korisnici koji posjeduju značajna finansijska sredstva mogu biti interesantne

mete sajber kriminalcima gdje god se nalazili, a isto tako sajber kriminalci koji djeluju iz Crne Gore mogu izvršiti krivično djelo bez obzira na lokaciju žrtve.

Usložavanjem situacije, politikama konfrontacije, podjela i nepovjerenja između Istoka i Zapada značajno može biti i ugrožena bezbjednost i kritična infrastruktura državnih organa gdje bi pored motivacije sticanja profita nelegalnim sajber aktivnostima moglo doći i do politički motivisanih napada, a koji su u kontinuitetu bilježeni prilikom važnih događaja, kao što su parlamentarni izbori ili slično, gdje je infrastruktura u Crnoj Gori bila suočena sa učestalim napadima na sajtove državnih institucija, stranice pro-NATO i pro-EU političkih partija, kao i medija i nevladinih organizacija.

Prijetnju predstavljaju i krivična djela vezano za krađu identiteta, računarske prevare, krađe naloga, ransomware (ucjene putem zaključavanja sadržaja), narušavanje prava intelektualne svojine, a sve više su prisutna i krivična djela dječje pornografije tj. širenje sadržaja seksualnog zlostavljanja djece.

6
Time
18:15

ORGANIZOVANE KRIMINALNE GRUPE I NJIHOVO DJELOVANJE

U Crnoj Gori je registrovano aktivno djelovanje 10 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa, od kojih najveći broj ima preko 30 članova. Može se zaključiti da je došlo do smanjenja broja organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju u Crnoj Gori, obzirom na činjenicu da je Procjenom opasnosti od teškog i organizovanog SOCTA 2017 bilo registrovano postojanje 11 organizovanih kriminalnih grupa.

U Crnoj Gori je registrovano aktivno djelovanje **10 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa**, od kojih najveći broj ima preko 30 članova. Može se zaključiti da je došlo do smanjenja broja organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju u Crnoj Gori, obzirom na činjenicu da je Procjenom opasnosti od teškog i organizovanog SOCTA 2017 bilo registrovano postojanje 11 organizovanih kriminalnih grupa.

Usled kontinuiranog jačanja različitih segmenata djelovanja OKG, koji su jednim dijelom

” **Dominantna kriminalna aktivnost organizovanih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore i dalje je krijumčarenje narkotika, prvenstvo kokaina na međunarodnom nivou, gdje nijesu zabilježene značajnije promjene modusa operandi u sprovođenju ove kriminalne aktivnosti.**

uzrokovani i priključivanjem manjih kriminalnih grupa zaduženih za realizaciju specifičnih kriminalnih aktivnosti, može se zaključiti da je struktura organizovanih kriminalnih grupa ostala relativno čvrsta, te da je kao takva zasnovana na izraženim ulogama vođa i visokopozicioniranih članova, jasnoj podjeli zadataka, specijalizaciji za sprovođenje određenih kriminalnih aktivnosti i poštovanju pravila unutrašnje discipline.

Kao i u prethodnom periodu strukturu većeg broja organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju na području Crne Gore karakteriše

čvrsto jezgro, sastavljeno od pojedinaca, povezanih porodičnim ili dugogodišnjim prijateljskim vezama, oko kojih je raspoređen krug stalnih članova, pri čemu ove segmente unutrašnje strukture karakteriše dugogodišnje iskustvo u sprovođenju kriminalnih aktivnosti na transnacionalnom nivou. Poseban segment strukture predstavljaju različite ćelije, odnosno ogranci, koji su u pojedinim slučajevima specijalizovani za sprovođenje konkretnih kriminalnih aktivnosti, npr. organizacija krijumčarenja narkotika ili organizacija izvršenja teških krivičnih djela protiv života i tijela, a koje su pozicionirane na ključnim tačkama sprovođenja kriminalnih aktivnosti u Crnoj Gori i inostranstvu.

I pored brojnih aktivnosti organa za sprovođenje zakona koje su rezultirale procesuiranjem i lišenjem slobode vođa i visokopozicioniranih članova organizovanih kriminalnih grupa, registrovan je trend konstantnog jačanja njihove unutrašnje strukture, kroz kontinuirano angažovanje novih članova i čvršće uvezivanje sa regionalnim i transnacionalnim kriminalnim strukturama.

Ustanove za izvršenje krivičnih sankcija u kojima već borave vođe i visokopozicionirani članovi organizovanih kriminalnih grupa i dalje predstavljaju ključni „regrutni centar“ za nove članove, kroz metode pružanja zaštite, angažovanja advokata, različite oblike finansijske podrške i brojne druge pogodnosti, te obezbjeđuju angažman novih članova.

Dominantna kriminalna aktivnost organizovanih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore i dalje je krijumčarenje narkotika, prvenstvo kokaina na međunarodnom nivou, gdje nijesu zabilježene značajnije promjene modusa operandi u sprovođenju ove kriminalne aktivnosti. Međutim, izvještajni period karakteriše formiranje mreža saradnika zaduženih za distribuciju narkotika na području više zemalja Zapadne Evrope, kao i aktivno učešće u proizvodnji većih količina marihuane na plantažama i u laboratorijama u pojedinim zemljama Evrope – Njemačka i Španija i organizacija daljeg krijumčarenja i distribucije.

Strateška usmjerenja bazirana na eliminisanju konkurencije, uspostavljanu monopoloskog i dominantnog položaja na kriminalnom tržištu, što podrazumijeva i kontrolu svih važnijih krijumčarskih tokova, determinisala je i jedan od ključnih segmenata djelovanja organizovanih kriminalnih grupa – upotrebu nasilja i izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela.

Imajući u vidu činjenicu čvrste regionalne povezanosti između organizovanih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore i organizovanih kriminalnih grupa sa područja zemalja regiona, prevashodno Srbije, mora se istaći da sukobi između organizovanih kriminalnih grupa nijesu ograničeni samo na teritoriju Crne Gore, već su uzročno posljedično povezani sa sukobima na teritorijama zemalja regiona, ali i pojedinim zemalja Evrope i svijeta. U sukobima navedenih organizovanih

kriminalnih grupa u Crnoj Gori i zemljama regiona tokom izvještajnog perioda izvršeno je više od 60 teških krivičnih djela protiv života i tijela.

” Za organizovane kriminalne grupe karakteristična je upotreba najsavremenijih oblika komunikacione tehnologije, sa visokim nivoom kriptozastite i sprovođenje sofisticiranih mjera kontra nadzora.

Evidentno je da je eskalacija sukoba između organizovanih kriminalnih grupa uslovlila i promjenu modusa njihovog djelovanja, tako da se na meti suprotstavljenih organizovanih kriminalnih grupa nalazi sve veći broj lica, bez obzira na njihovu poziciju i ulogu, a u pojedinim slučajevima meta napada su i porodice članova suprotstavljenih OKG.

Na ovaj način znatno se povećava broj lica – potencijalnih žrtava, što u velikoj mjeri i otežava aktivnosti organa za sprovođenje zakona na preduzimanju preventivnih mjera i radnji na spriječavanju izvršenja teških krivičnih djela.

Dodatnu dimenziju ozbiljnosti sukoba organizovanih kriminalnih grupa daje i promjena modusa samog načina izvršenja teških krivičnih djela, koja se ogleda u sve češćem korišćenju eksplozivnih naprava jake razorne moći, kao i kroz izvršenje predmetnih krivičnih djela na lokacijama koje slove kao lokacije na kojima se okuplja veći broj lica, što moramo konstatovati, ukazuje na sve veću bezobzirnost

prilikom postizanja željenog cilja. Ipak, posebno zabrinjava modus realizacije ovih kriminalnih aktivnosti sa nivoom bezobzirnosti koji nije bio registrovan tokom ranijih godina, a što je manifestovano kroz otmice i primjenu najbrutalnijih metoda prilikom izvršenja teških krivičnih djela na štetu članova suprotstavljenih organizovanih kriminalnih grupa.

Sama promjena modusa izvršenja navedenih krivičnih djela stvara i nove izazove koji se postavljaju pred organe za sprovođenje zakona u dijelu koji se odnosi na spriječavanje, rasvjetljavanje istih i prikupljanje odgovarajućih dokaza neophodnih za nastavak procesnih aktivnosti.

” Evidentno je da je eskalacija sukoba između organizovanih kriminalnih grupa uslovlila i promjenu modusa njihovog djelovanja, tako da se na meti suprotstavljenih organizovanih kriminalnih grupa nalazi sve veći broj lica.

Posebno zabrinjava činjenica da se na meti organizovanih kriminalnih grupa nalaze i službenici organa za sprovođenja zakona, na šta ukazuju i procesuirani slučajevi u kojima su, zbog profesionalnog angažmana, mete planiranih napada bili službenici organa obavještajno bezbjednosnog sektora i nosioci odgovornih funkcija u sistemima pravosuđa i tužilaštva.

Za organizovane kriminalne grupe karakteristična je upotreba najsavremenijih oblika komunikacione tehnologije, sa visokim nivoom kripto

zaštite i sprovođenje sofisticiranih mjera kontra nadzora. Registrovano je da su članovi pojedinih organizovanih kriminalnih grupa tokom prethodnog perioda na ključnim lokacijama u gradovima u kojima djeluju, instalirali savremene sisteme video nadzora na pozicijama u gradskom jezgru, što im je omogućavalo konstantno praćenje svih dešavanja na javnim mjestima, kao i planiranje izvršenja teških krivičnih djela.

Za članove organizovanih kriminalnih grupa karakteristična je i upotreba originalnih biometrijskih dokumenata zemalja regiona dobijenih na prevaran način. Naime, pripadnici organizovanih kriminalnih grupa, uz koruptivne aktivnosti usmjerene prema nižerangiranim službenicima državne administracije zemalja regiona, dobijaju lične podatke (preminulih lica ili lica koja su interno raseljena), koje koriste prilikom podnošenja falsifikovane dokumentacije za izdavanje biometrijskih dokumenata.

U aktivnostima koje se odnose na pranje novca, registrovano je da novac stečen kriminalnim aktivnostima ulažu u građevinske djelatnosti, kupovinu nekretnina, turističke komplekse, ugostiteljstvo, organizaciju igara na sreću, kako na području Crne Gore, tako i na području drugih zemalja. Za navedene aktivnosti često se koriste privatne firme koje postoje dugi niz godina, a koje su angažovane na prethodno navedenim poslovima.

KRIJUMČARENJE I DISTRIBUCIJA NARKOTIKA

Crna Gora i dalje ostaje tranzitna zemlja za krijumčarenje svih vrsta narkotika, gdje u jednom dijelu nijesu uključene organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore, dok za krijumčarenje narkotika na transkontinentalnom nivou i distribuciju na evropskom tržištu organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore imaju značajnu ulogu.

Globalna priroda problema

Krijumčarenje i distribucija narkotika i dalje je registrovana kao dominantna kriminalna aktivnost koja se na području zemalja Evropske unije realizuje od strane organizovanih kriminalnih grupa.

Prema procjenama Europol-a¹, više od jedne trećine kriminalnih grupa involvirano je u aktivnosti koje se odnose na proizvodnju, trgovinu ili distribuciju različitih vrsta droga.

Stanje u Crnoj Gori

Krijumčarenje i distribucija narkotika i dalje predstavlja primarnu aktivnost organizovanih kriminalnih grupa.

Evidentno je sve veće učešće kriminalnih struktura iz Crne Gore u transkontinentalnim aktivnostima i visok stepen prilagodljivosti potrebama tržišta kroz korišćenje novih metoda i prilagođavanje promjenama u legislativi i tehničko - tehnoloških dostignućima.

STATISTIČKI PODACI O KOLIČINI ZAPLIJENIH DROGA U CRNOJ GORI

	2017	2018	2019	2020	2021
	3.374.282,12	3.248.498,96	2.408.933,81	3.121.312,47	4.714.606,14

● Ukupna količina izražena u gramima

Godina	Kokain	Heroin	Marihuana	Sintetičke droge
2017	1.634,34	17.926,58	3.336.411,52	54,6 i 420 komada tableta
2018	34.897,92	1.782,42	3.203.420,06	236,6 i 1770 komada tableta
2019	93.242	23.319,66	2.290.600,9	271,4 i 6832 komada tableta
2020	1.082,59	13.157,07	3.103.998,31	378
2021	1.244.180,61	2.059,05	3.465.094,03	3.059,45

● Ukupna količina izražena u gramima

¹ Procjena prijetnji od teškog i organizovanog kriminala – EU SOCTA 2017

Crna Gora i dalje ostaje tranzitna zemalja za krijumčarenje svih vrsta narkotika, gdje u jednom dijelu nijesu uključene organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore,

dok za krijumčarenje narkotika na transkontinentalnom nivou i distribuciju na evropskom tržištu organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore imaju značajnu ulogu.

Kokain

Globalna priroda problema

Podaci Ujedinjenih nacija ukazuju da tržište kokaina predstavlja veoma jasnu globalnu prijetnju. Shodno raspoloživim podacima, tržište kokaina determinišu veoma jasne karakteristike kada je riječ o proizvodnji – region Anda i Amazona u Južnoj Americi, kao i vrlo jasne karakteristike tržišta za distribuciju, pri čemu gotovo 4/5 ukupnog broja konzumenata dolazi iz Evrope i Amerike. Analizom više faktora sa sigurnošću je utvrđeno da se tokom posljednjih godina registruje trend intenziviranja i ekspanzije aktivnosti trgovine kokainom, pri čemu je i

proizvodnja kokaina na globalnom nivou dostigla vrhunac. Uporedo sa navedenim, podaci ukazuju da je čistoća kokaina koji je namenjen uličnoj distribuciji dostigla najveći nivo (tokom 2019.godine prosječna čistoća kokaina se kretala u rasponu od 31 do 91%, pri čemu je čistoća kokaina na nivou Evrope tokom protekle decenije porasla za oko 40%).

Kokain predstavlja drugu najčešće konzumiranu drogu u Evropi, a zaplene iz 2019.godine u ukupnoj količini od 213 tona ukazuju na sve veći rast tržišta kokaina u Evropi.

Nabavka kokaina od strane organizovanih kriminalnih grupa vrši

*Brod "ARESSA",
zaplijenjeno preko
pet tona kokaina
• 2020. godina*

se u zemljama Južne Amerike – Brazil, Argentina, Peru, Kolumbija i Bolivija. Krijumčarske rute podrazumijevaju direktno krijumčarenje ka zemljama Zapadne i Centralne Evrope, dok se značajne količine krijumčare iz Južne ka Centralnoj Americi i dalje prekookeanskim putem ka zemljama Zapadne i Centralne Evrope i predstavlja rutu koja se koristi u najvećoj mogućoj mjeri. Krijumčarska ruta koja podrazumijeva krijumčarenje kokaina iz zemalja Južne Amerike preko Zapadne i Centralne Afrike prema Evropi se koristi u manjem obimu, dok se još rjeđe koristi ruta Južna Amerika – Južna Afrika – Bliski Istok/Jugoistočna Azija – Jugoistočna Evropa.

Modaliteti, rute i mreže koje se koriste od strane kriminalnih struktura koje su uključene u krijumčarenje kokaina nastavljaju da evoluiraju, sa javnim naznakama diverzifikacije i povećanja nivoa efikasnosti. Faktori poput globalizacije, međusobne povezanosti i digitalno tehnološkog razvoja različitih segmenata društva, uz određene demografske promjene, su faktori koji bi u narednom periodu mogli da ubrzaju ekspanziju tržišta kokaina.

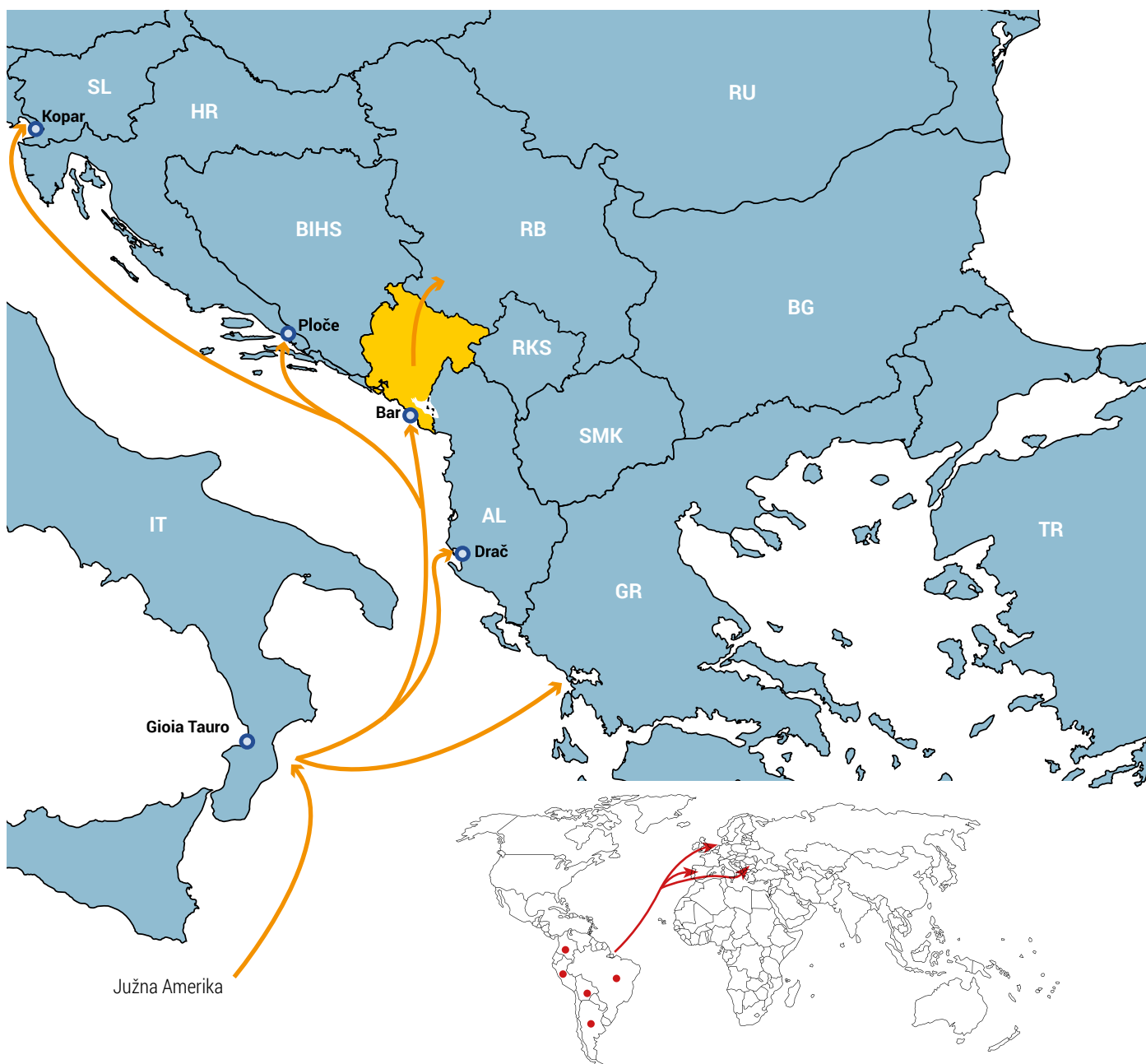
Kriminalne strukture su značajno unaprijedile potencijale krijumčarskog lanca usmjerenog ka Evropi, što je ujedno omogućilo i veći nivo dostupnosti kokaina konzumentima širom Evrope.

Značajne promjene na kriminalnom tržištu pojedinih zemalja Južne Amerike (Kolumbija) uslovile su uspostavljanje novih saradničkih

mreža, što je omogućilo kriminalnim grupama sa područja Zapadnog Balkana kao i kriminalnim grupama sa albanskog govornog područja, da učvrste svoje pozicije i potisnu posrednike iz ove aktivnosti. Navedene promjene značajno su uticale i na poziciju nekad veoma jakih kriminalnih mreža koje su kontrolisale krijumčarenje preko Atlantika, poput italijanske N Dangrete, pa je kroz angažovanje drugih kriminalnih struktura došlo i do povećanja dostupnosti kokaina na evropskom tržištu.

Povećani intenzitet kontejnerskog saobraćaja sa fokusom na Rotterdam, Antwerpen i Hamburg ponovo je doprinio da ovi regioni preuzmu primat nad Iberijskim poluostrvom kao ključnom tačkom ulaska kokaina u Evropu. Prema podacima iz 2019. godine, najveće količine kokaina zaplijenjene su u Holandiji - 65 tona, Belgiji - 44 tona i Španiji - 38 tona, što predstavlja 69 % ukupno zaplijenjene količine kokaina na području Evrope. Na području svih zemalja Zapadne i Centralne Evrope zaplijeni se oko 97% kokaina koji je namijenjen evropskom tržištu.

Ekspanzija tržišta kokaina dovela je i do naglog porasta krivičnih djela sa elementima nasilja (ubistva, bombaški napadi, otmice). Ujedno je registrovano da sve veći broj organizovanih kriminalnih grupa koristi nasilje u isključivo ofanzivnom smislu, što je uzrokovano potrebom za zauzimanjem ključne, odnosno kontrolne pozicije na kriminalnom tržištu.

KOKAIN | Rute krijumčarenja kokaina preko teritorije Zapadnog Balkana
• Rute krijumčarenja na globalnom nivou

Stanje u regionu

Iako su organizovane kriminalne grupe sa područja Zapadnog Balkana preuzele primat kada je riječ o krijumčarenju kokaina na

transkontinentalnom nivou, raspoloživi podaci ukazuju da se relativno male količine kokaina zadržavaju na ovom području, koje zadovoljavaju potrebe **trenutno rastućeg tržišta**.

Posljednjih godina otkriveni su brojni pokušaji uvođenja značajnih količina kokaina preko pomorskih luka u regionu, u tranzitu iz zemalja izvora u Južnoj Americi do odredišnih tržišta u Evropi.

Kokain se krijumčari najčešće posredstvom luka na Mediteranu, gdje su ulazne tačke predstavljaju luke u Albaniji, Crnoj Gori, Sloveniji i Hrvatskoj, odakle se dalje krijumčarenje vrši kopnenim krijumčarskim rutama, najčešće teretnim motornim vozilima koja se koriste za prevoz različitih vrsta roba – najčešće prehrambenih proizvoda, voća i povrća.

U okviru granica regiona, za transport kokaina koriste se putnički automobili, autobusi i kamioni. Kada se kokain isporučuje iz zemalja krajnjih destinacija ka zemljama regiona, prvenstveno se u svrhu transporta koriste putnička motorna vozila.

” **Registrovan je sve veći trend zajedničkog učešća kriminalnih struktura iz zemalja Zapadnog Balkana, što je manifestovano i kroz zajedničko korišćenje resursa tzv. “crowdsourcing”**

Kao značajno treba spomenuti da je registrovan sve veći trend zajedničkog učešća kriminalnih struktura iz zemalja Zapadnog Balkana, što je manifestovano i kroz zajedničko korišćenje resursa tzv. “crowdsourcing”, što je metod prisutan na globalnom nivou, a koji je u jednom dijelu preuzet i od strane

organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore, pri čemu unutrašnju strukturu ovih organizacija čine lica iz Crne Gore, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Albanije i Bosne i Hercegovine.

U cilju zauzimanja pozicija na kriminalnom tržištu koje će im omogućiti kontrolu različitih tržišta, kriminalne strukture sa područja Zapadnog Balkana su svoje saradničke mreže ispostavile i na lokacijama koje nijesu važile za “tradicionalna uporišta”, poput Afrike, Azije i Australije.

Stanje u Crnoj Gori

Transnacionalno krijumčarenje kokaina već dugi niz godina predstavlja dominantnu kriminalnu aktivnost kojom se bavi najveći broj organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore.

Organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore koje djeluju u ovoj oblasti, predstavljaju dio širih kriminalnih mreža sastavljenih od struktura koji svoje porijeklo vode iz zemalja Zapadnog Balkana i koje su tokom prethodnog perioda zauzele veoma značajnu poziciju na transnacionalnom kriminalnom tržištu, pri čemu kontrolišu sve faze procesa krijumčarenja, počev od nabavke i ukrcaja kokaina u zemljama Južne Amerike, preko organizacije transporta i isporuke u zemljama Evrope, ali i u značajnoj mjeri su razvijene mreže zadužene za distribuciju na lokalnom nivou u zemljama Zapadne Evrope.

Karakteriše ih jasna hijerarhijska struktura, nerijetko sa raspodjelom moći između više lica koja imaju status vođa organizovane kriminalne grupe, uz unutrašnju organizaciju koja podrazumijeva postojanje različitih ćelija, odnosno ogranaka, stacioniranih u više država u kojima organizovane kriminalne grupe sprovode svoje aktivnosti, sa jasno podijeljenim ulogama svih članova, a koje su veoma često specijalizovane za realizaciju specifičnih kriminalnih aktivnosti.

U dijelu koji se odnosi na raspodjelu poslova i zadataka registrovano je da grupe iz Bosne i Hercegovina, Slovenije i Hrvatske, često djeluju kao ogranci odnosno ćelije organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore i Srbije.

U navedenoj konstalaciji "snaga" kriminalne grupe iz Hrvatske, pored aktivnog učešća u različitim fazama krijumčarenja, zadužene su i izradu i nabavku falsifikovanih putnih isprava, dok su kriminalne grupe iz Slovenije zadužene za krijumčarenje korišćenjem drumskih prevoznih sredstava, ali i za pružanje logističke podrške u cilju boravka članova organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore i Srbije i koordinacije kriminalnih aktivnosti širom Evrope.

Aktivnost krijumčarenja kokaina kontinuirano se sprovodi korišćenjem preookeanskih teretnih brodova, dok se jednim dijelom određene količine kokaina krijumčare i luksuznim brodovima namijenjenim za kruzer putovanja. Registrovan je i trend korišćenja manjih plovila, kao i za sada još uvijek

*Zaplena 1400 kilograma kokaina
• Podgorica • 2020. godina*

neistraženi slučajevi korišćenja manjih letilica – mlaznih aviona.

Iako se krijumčarenje kokaina vrši uobičajenom rutom Južna Amerika – Evropa, gdje kao ključne ulazne tačke slove Španija, Holandija, Belgija, Italija, registrovano je da se tokom izvještajnog perioda intenziviralo korišćenje rute preko Jugoistočne i Istočne Evrope, odakle se vrši dalji transport ka drugim evropskim destinacijama. Ne može se isključiti mogućnost da su navedene promjene krijumčarskih ruta jednim dijelom uslovljene i pojačanim aktivnostima organa za sprovođenje zakona na ključnim ulaznim tačkama u krijumčarskom lancu.

” **Izražena finansijska moć, čvrsta hijerarhijska organizacija, veliki broj različitih ogranaka, odnosno ćelija sposobnih da samostalno sprovode kriminalne aktivnosti, širok krug potencijalnih saradnika specijalizovanih za realizaciju specifičnih zadataka, paralelne krijumčarske operacije, su samo neki od faktora koji će u narednom periodu uticati na prisustvo organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore na transnacionalnom krijumčarskom tržištu.**

Posebno ukazujemo da se u sve većoj mjeri prilikom iskrcanja kokaina na krajnjim destinacijama koristi metod “RIP OFF”, koji podrazumijeva preuzimanje kokaina iz brodskih kontejnera prilikom njihovog stacioniranja u velikim prekookeanskim lukama, pri čemu vlasnik ili prevoznik najčešće i nijesu svjesni da se u

kontejnerima u kojima se prevozi druga roba nalaze i narkotici.

Tokom izvještajnog perioda, na različitim destinacijama širom svijeta, u aktivnostima u kojima su učestvovala lica iz Crne Gore **zaplijenjeno je preko 30 tona kokaina.** Organizovane kriminalne grupe su tokom dugogodišnjeg djelovanja razvile veoma jaku unutrašnju strukturu, u čijem sastavu se nalazi i značajan broj lica koja su svoju kriminalnu karijeru započeli kao članovi posade prekookeanskih brodova, što im je kasnije i omogućilo da se specijalizuju za izgradnju i kontrolu mreže vrbovanih pomoraca, koji su se kroz navedeni angažman specijalizovali za sprovođenje transporta kokaina od početnih do krajnjih destinacija. Sve češći slučajevi razotkrivanja krijumčarskih operacija u kojima učestvuju pomorci iz Crne Gore, doprinijeli su značajnom padu rejtinga ove profesije i degradaciji standarda, što može usloviti brojne barijere kada je riječ o angažovanju pomoraca iz Crne Gore i ujedno može uticati na egzistenciju velikog broja karijernih pomoraca.

Iako Crna Gora nije interesantna kao krajnja destinacija za krijumčarenje kokaina, zabrinjavajući je trend uzrokovan posljednjim registrovanim slučajevima zapljene velikih količina kokaina koje su dopremljene preko Luke Bar, što ukazuje da se i preko teritorije Crne Gore povremeno krijumčare značajne količine kokaina, koje se dalje korišćenjem vozila za drumski prevoz tereta transportuju do krajnjih destinacija.

Ipak imajući u vidu činjenicu da je za realizaciju navedenih ili sličnih aktivnosti potrebna značajna organizacija koja sa sobom nosi i rizik od dekonspiracije, kao i faktore koji su povezani sa aktivnostima organa za sprovođenje zakona, najavama pojedinih kompanija da će svoje poslovanje redirektovati van granica nadležnosti organa za sprovođenje zakona Crne Gore, može se pretpostaviti da će se Luka Bar u narednom periodu u manjoj mjeri koristiti za krijumčarenje kokaina.

U odnosu na lokalno tržište u Crnoj Gori prikupljeni podaci ukazuju da je došlo do blagog porasta konzumenata kokaina, pri čemu je procenat konzumenata kokaina na nivou od 10 do 20% u odnosu na ukupan broj konzumenata svih vrsta opojnih droga.

Kokain se za potrebe lokalnog tržišta uglavnom doprema iz opština koje gravitiraju na jugu Crne Gore, a za transport se dominantno koriste različite vrste prevoznih sredstava, pri čemu se skriva u unutrašnjosti vozila na teško pristupačnim mjestima (ventilacioni otvori, rezervne grume, različite vrste pregrada), dok pojedina vozila imaju i specijalno izrađena mjesta za skrivanje tzv. štekove ili bunkere.

Treba naglasiti da se odnos potražnje i ponude značajno mijenja u toku ljetnje turističke sezone, kada su registrovane i značajne promjene u dijelu koji se odnosi na cijene narkotika namijenjenih lokalnoj distribuciji.

” **U Crnoj Gori je došlo do blagog porasta konzumenata kokaina, pri čemu je procenat konzumenata kokaina na nivou od 10 do 20% u odnosu na ukupan broj konzumenata svih vrsta opojnih droga.**

Cijena kokaina namijenjenog za uličnu prodaju kreće su u iznosu od **35 000 - 40 000 eura po kilogramu**, dok se dalja distribucija vrši po cijeni **70-100 eura po gramu**. U toku ljetnje turističke sezone na području primorskih opština dolazi do značajnog porasta cijene, pri čemu se cijena grama kokaina kreće u rasponu od **100-150 eura**. Uspostavljanju stabilne mreže za distribuciju kokaina u toku ljetnje turističke sezone, naročito u opštinama na Crnogorskom primorju u značajnoj mjeri doprinosi i boravak klijentele visoke platežne moći, kako i razgranata mreža saradnika uključenih u pružanje različitih vrsta usluga i organizaciji različitih vidova zabave i noćnog provoda. Kokain koji je namijenjen tržištu Crne Gore **karakteriše izrazito visok stepen čistoće, koji se u najvećem broju obrađenih slučajeva kreće preko 90%**, a najčešće supstance koje se koriste za razblaživanje su kreatin, tetramisol, norkokain, anhidroekgonin, cinamoilkokain i ekgonin metil estar.

Sa bezbjednosnog aspekta i stepena društvene opasnosti mora se naglasiti da organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore koje svoje aktivnosti sprovode u oblasti krijumčarenja kokaina karakteriše strateško opredjeljenje za primjenu različitih oblika nasilja,

koje nerijetko i u značajnoj mjeri utiče i na ocjenu cjelokupne bezbjednosne situacije u državi.

Imajući u vidu činjenicu da aktivnost transnacionalnog krijumčarenja kokaina generiše enormne zarade koje se mjere desetinama miliona eura, kao i strateška usmjerenja organizovanih kriminalnih grupa sa područja Zapadnog Balkana za uspostavljanje monopolskog položaja, posljedice ove kriminalne aktivnosti reflektuju se kroz izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela usmjerenih na pripadnike suprotstavljenih organizovanih kriminalnih grupa, a nerijetko i na sopstvene članove ali i službenike organa za sprovođenje zakona. Posebno treba naglasiti da su zbog veoma razvijene geografske dimenzije djelovanja organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore koje se bave krijumčarenjem kokaina i uporedo sa izvršenjem teških krivičnih djela protiv života i tijela, tokom izvještajnog perioda postale veoma ozbiljan bezbjednosni rizik i za veliki broj zemalja Evrope.

Akumulacijom kapitala koji se kroz brojne ekonomsko - poslovne transakcije i privredne grane plasira u legalne tokove u značajnoj mjeri povećava se moć i uticaj ovih kriminalnih struktura, što uz koruptivne aktivnosti u značajnoj

mjeri utiče i na njihovo pozicioniranje u okviru različitih segmenata društvene svakodnevnice.

Iako se može zaključiti da su organizovane kriminalne grupe oslabljene usljed značajnih aktivnosti organa za sprovođenje zakona koje su rezultirale rekordnim zaplenama kokaina, kao i usljed međusobnih dugogodišnjih sukoba, a analizirajući dosadašnje trendove djelovanja organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore i sa njima povezanih struktura iz zemalja regiona, može se očekivati njihovo dalje jačanje, posebno zbog činjenice da su tokom izvještajnog perioda dostigli značajan nivo organizacione i finansijske stabilnosti, kao i uspostavljanje veoma čvrstih konekcija sa kriminalnim strukturama u zemljama Južne Amerike. Izražena finansijska moć, čvrsta hijerarhijska organizacija, veliki broj različitih ogranaka, odnosno ćelija sposobnih da samostalno sprovode kriminalne aktivnosti, širok krug potencijalnih saradnika specijalizovanih za realizaciju specifičnih zadataka, paralelne krijumčarske operacije, su samo neki od faktora koji će u narednom periodu uticati na prisustvo organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore na transnacionalnom krijumčarskom tržištu.

Heroin

Globalna priroda problema

Posmatrajući izvještajni period može se zaključiti da je tržište

heroina kada je riječ o Evropi i dalje na relativno stabilnom nivou.

Proizvodnja i prerada heroina i dalje su skoncentrisane u Aziji –

Afganistanu, Iranu i Pakistanu. Ono što može predstavljati indikativan trend jesu zaplene laboratorija za preradu heroina i morfijuma u nekim od zemalja Evropske unije, što je posebno interesantno zbog sve većeg broja laboratorija koje se koriste za proizvodnju sintetičkih droga i ekstrakciju heroina. Tokom 2019. godine najveće količine zaplijenjenog heroina i morfijuma prijavile su zemlje Jugoistočne Evrope, pri čemu zaplene u Turskoj, koja predstavlja ključnu ulaznu tačku, predstavljaju 62% od ukupnih zaplena na području Evrope, dok su na području Zapadne i Centralne Evrope najveće količine zaplijenjene u Belgiji, Holandiji, Francuskoj, Njemačkoj, Velikoj Britaniji, Sloveniji i Italiji.

Posebno se ukazuje da je došlo do određenih promjena kada je riječ o modusu operandi krijumčarenja heroina ka zemljama Evropske unije. Krijumčarenje heroina ka Evropi prati od ranije i utvrđene rute, uključujući i Balkansku rutu i to prva ruta preko Turske i dalje preko regiona Balkana, koja je ujedno i dalje najzastupljenija ruta i druga ruta preko Turske koja dalje ide ka zemljama Istočne Evrope – Gruzija i Ukrajina.

U Turskoj se heroin uglavnom krijumčari sa istoka ka zapadu zemlje. Na osnovu preliminarnih podataka pojedinačnih zaplena droge, čini se da pored zaplena heroina na istoku zemlje, oko Istanbula i blizu granice sa Bugarskom, neke značajne zaplene heroina su se dogodile u blizini granice sa Sirijskom Arapskom Republikom tokom 2020.

godine, što upućuje da se određena količina heroina takođe krijumčari preko navedene zemlje, kako bi se izbjegle kontrole duž granice između Islamske Republike Iran i Turske. Iz Turske se heroin obično krijumčari Balkanskom rutom ka Zapadnoj i Centralnoj Evropi, bilo duž zapadnog kraka rute preko Bugarske do zemalja Zapadnog Balkana, a zatim i na tržišta Zapadnog Balkana i Srednje Evrope ili u manjoj mjeri, duž istočnog kraka rute, koji ide preko Bugarske i zatim u Rumuniju, Mađarsku i druga tržišta Zapadne i Centralne Evrope.

Pored navedenog, značajne količine heroina krijumčare se i pomorskim rutama uglavnom do luka koje su tokom ranijih godina predstavljale ključne ulazne tačke za kokain – Rotterdam i Antwerpen, odakle se dalje transportuju ka ključnim distributivnim tržištima u drugim zemljama Zapadne i Centralne Evrope.

Stanje u regionu

Prema podacima Kancelarije Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal oko 60-65 tona heroina na godišnjem nivou krijumčari se preko teritorije zemalja Jugoistočne Evrope, pri čemu se značajne količine heroina nalaze uskladištene na tom području odakle se dalje krijumčari iz Srbije ka Mađarskoj, odnosno preko Sjeverne Makedonije i Kosova ka Albaniji. Region Zapadnog Balkana i dalje predstavlja ključni tranzitni region za krijumčarenje heroina i najkraću krijumčarsku ruta između zemalja izvora i zemalja krajnjih destinacija.

HEROIN | Rute krijumčarenja heroina preko Zapadnog Balkana

Na tržište Zapadnog Balkana heroin se doprema iz Turske i Bugarske, a registrovani su i slučajevi krijumčarenja iz Grčke.

Cijena kilograma heroina u Turskoj kreće se u rasponu od **10.000 – 13.000** eura, a glavnu ulaznu tačku na području Zapadnog Balkana predstavlja oblast oko Delčeva u Sjevernoj Makedoniji, odakle se dalje distribuira ka unutrašnjosti zemlje i dalje ka zemljama regiona. Cijena

kilograma heroina u Makedoniji u oblasti koje slove kao baze za dalje krijumčarenje kreće se u rasponu od **12.000 - 15.000 eura**.

Preko teritorije Kosova heroin se dalje krijumčari iz pravca Ferizaja prema Prištini i Novom Pazaru i dalje ka Beogradu. Druga ruta ide iz pravca Peći ka Crnoj Gori – Rožajama. Značajne količine heroina krijumčare se preko Kosova ka Albaniji, gdje regija Elbasan predstavlja ključno čvorište

(jer se nalazi na glavnoj ruti između obale Albanije i Grčke i Sjeverne Makedonije) i dalje korišćenjem pomorske krijumčarske rute prema Italiji i korišćenjem kopnenih krijumčarskih ruta prema Crnoj Gori.

Osim krijumčarske rute preko teritorije Makedonije, za region Zapadnog Balkana značajna je i krijumčarska ruta koja vodi preko teritorije Bugarske, a heroin se krijumčari preko graničnih prelaza Gradinje/ Kalotina. Preko teritorije Srbije heroin se krijumčari korišćenjem nekoliko putnih pravaca, pri čemu regija Južne Srbije predstavljaju ključno čvorište. Sa navedenog područja heroin se krijumčari ka unutrašnjosti Srbije - Beograd/Novi Sad i dalje ka Hrvatskoj. Druga krijumčarska ruta ide preko Subotice ka Mađarskoj i dalje ka drugim zemljama Evrope – Austrija i Švajcarska. Prema dostupnim podacima cijena kilograma heroina u Nišu iznosi oko 19 000 eura, dok u zemljama krajnjim destinacijama iznosi oko 25 000 eura.

Krijumčarenje preko teritorije Bosne i Hercegovine odvija se u nekoliko pravaca. Dio heroina krijumčari se preko Trebinja u Hrvatsku ili ka unutrašnjosti zemlje (Mostar, Sarajevo, Tuzla, Banja Luka), odakle se jednim dijelom krijumčari ka Hrvatskoj ili Srbiji. Cijena kilograma heroina u Bosni i Hercegovini iznosi oko 20.000 eura.

Stanje u Crnoj Gori

Krijumčarenje heroina predstavlja dominantnu kriminalnu aktivnost za organizovane kriminalne grupe

sa sjevera Crne Gore. Posljednjih godina registrovano je i da su se pojedine kriminalne strukture iz centralnog dijela Crne Gore aktivno uključile u sprovođenje navedene kriminalne aktivnosti.

Kada su u pitanju najvažnije grupe, radi se o finansijski jakim kriminalnim grupama, sa čvrstom hijerarhijom, precizno definisanim ulogama i pozicijama pripadnika. Grupu vezuju jake porodične veze i dugogodišnje poznanstvo, budući da uglavnom potiču iz istog mjesta. Grupe su sastavljene od državljana Crne Gore, Kosova, Albanije i Turske.

” **Preko teritorije Crne Gore heroin se krijumčari kopnenim putem, najčešće preko zvaničnih graničnih prelaza, u količinama od 5 - 30 kg, korišćenjem autobusa, putničkih i teretnih motornih vozila, sakriven u specijalno izrađenim bunkerima.**

Ono što posebno treba ukazati jeste da je posljednjih godina registrovan trend smanjenog obima krijumčarenja heroina preko teritorije Crne Gore, prvenstveno zbog promjena krijumčarskih ruta i modusa sprovođenja ove kriminalne aktivnosti. Naime, organizovane kriminalne grupe koje na transnacionalnom nivou kontrolišu ovu kriminalnu aktivnost se u sve većoj mjeri opredjeljuju za krijumčarenje pomorskim rutama, pretežno iz luka u Turskoj, direktno ka lukama i ulaznim tačkama u zemljama Zapadne Evrope.

Velike količine heroina koje se krijumčare Balkanskom rutom uglavnom zaobilaze teritoriju Crne Gore, obzirom da se krijumčari u

sve većoj mjeri odlučuju da heroin koji je transportovan do Kosova, preko Albanije pomorskim rutama dalje krijumčare u pravcu Italije.

Krijumčarenje heroina preko teritorije Crne Gore vrši se posredstvom dvije rute.

Jedna od ruta ide iz nama susjedne Albanije (lokacije Skadar, Kruje, Leše, Drač i Tropoja) preko centralnog i južnog dijela Crne Gore (ulazne tačke predstavljaju granični prelazi Božaj i Sukobin) dalje preko Herceg Novog i graničnog prelaza Debeli brijeg prema Hrvatskoj i dalje prema drugim zemljama Evrope.

Druga ruta predstavlja dio tradicionalne balkanske rute kojom se heroin iz Avganistana preko Turske krijumčari do Kosova, odakle se iz oblasti oko Peći krijumčari dalje preko granice Crne Gore do Rožaja. Dio heroina koji je prokrijumčaren u Crnu Goru zadržava se na našoj teritoriji i isti je namijenjen domaćem tržištu, dok se preostali, uobičajeno veći dio prokrijumčarene količine

priprema za krijumčarenje prema Srbiji i Bosni i Hercegovini i dalje prema drugim zemljama Evrope.

U dijelu koji se odnosi na krijumčarenje prema Srbiji, raspoloživi podaci ukazuju da nije riječ o intenzivnom krijumčarenju, ali su registrovani slučajevi krijumčarenja u oba pravca (Crna Gora – Srbija i Srbija – Crna Gora).

Posebnu pogodnost za organizovane kriminalne grupe sa sjevera Crne Gore predstavljaju uspostavljeni direktni kontakti sa snabdjevačima u Turskoj, posredstvom lica sa Balkana preko kojih se i vrši nabavka heroina, a registrovano je da su i pojedine kriminalne grupe iz centralnog dijela Crne Gore takođe uspostavile navedene konekcije.

Preko teritorije Crne Gore heroin se krijumčari kopnenim putem, najčešće preko zvaničnih graničnih prelaza, **u količinama od 5 - 30 kg**, korišćenjem autobusa, putničkih i teretnih motornih vozila, sakriven u specijalno izrađenim bunkerima. Paravan za

2020. godina - Granični prelaz "Kula", zaplijenjeno 12 kilograma heroina

krijumčarenje predstavlja korišćenje transportnih sredstava kompanija koje se bave uvozom/izvozom i transportom različitih vrsta roba.

Posebno se mora ukazati na činjenicu da je najveći dio zaplena registrovan na graničnim prelazima Božaj i Debeli brijeg, te da su u lancu krijumčarenja bila uključena lica koja nijesu državljani Crne Gore. U svim registrovanim slučajevima u predmetnu aktivnost bili su uključeni državljani Albanije.

U izvještajnom periodu primjetan je trend povezivanja organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore koje se bave krijumčarenjem heroina (koje posjeduju razvijene saradničke mreže u Njemačkoj, Francuskoj, Švajcarskoj, Belgiji) sa organizovanim kriminalnim grupama čija je dominantna aktivnost krijumčarenje kokaina, tako da su ranije izgrađene mreže distributera **kokaina** na području zemalja Evrope, postale mreže za distribuciju heroina i marihuane.

U odnosu na distribuciju heroina na lokalnom nivou, analize ukazuju da pripadnici kriminalnih grupa iz Berana, Nikšića, Podgorice i Bara narkotike nabavljaju od organizovanih kriminalnih grupa sa područja Rožaja, dok se jedan dio nabavlja direktno iz Albanije, i vrše njegovu dalju distribuciju širom teritorije Crne Gore.

Cijene heroina, bez obzira da li se radi o heroinu koji je namijenjen daljem krijumčarenju ili lokalnoj distribuciji, su približno iste. Cijena kilograma heroina u Crnoj Gori iznosi od **15 – 21.000 eura**, dok se cijena

heroina koji se distribuira na lokalnom nivou krajnjim korisnicima kreće u rasponu od **10 - 20 eura** po gramu, izuzimajući ljetnju turističku sezonu kada je registrovan trend blagog porasta cijene grama heroina koja iznosi 30 eura. Upoređujući cijene heroina koji je namijenjen uličnoj distribuciji narkotika na tržištu zemalja regiona, može se konstatovati da iste ne odstupaju od cijena koje su karakteristične za Crnu Goru.

Ono što se posebno mora naglasiti jeste i procenat čistoće heroina koji je namijenjen uličnoj distribuciji. **Analize zaplijenjenog heroina ukazuju da procenat čistoće iznosi od 4-12%**. Sprovedena vještačenja ukazuju da se za miješanje, kao razblaživači, najčešće koriste paracetamol i kofein.

U odnosu na populaciju konzumenata, na osnovu raspoloživih podataka može se zaključiti da je heroin zastupljen u procentu od 10

” U odnosu na distribuciju heroina na lokalnom nivou, analize ukazuju da pripadnici kriminalnih grupa iz Berana, Nikšića, Podgorice i Bara narkotike nabavljaju od organizovanih kriminalnih grupa sa područja Rožaja, dok se jedan dio nabavlja direktno iz Albanije

– 15% u odnosu na ukupnu populaciju konzumenata. Pojedini podaci ukazuju da nije primjetan alarmantan trend porasta novih korisnika, već je riječ uglavnom o dugogodišnjim konzumentima koji su vremenom i sami postali uključeni u aktivnosti distribucije heroina.

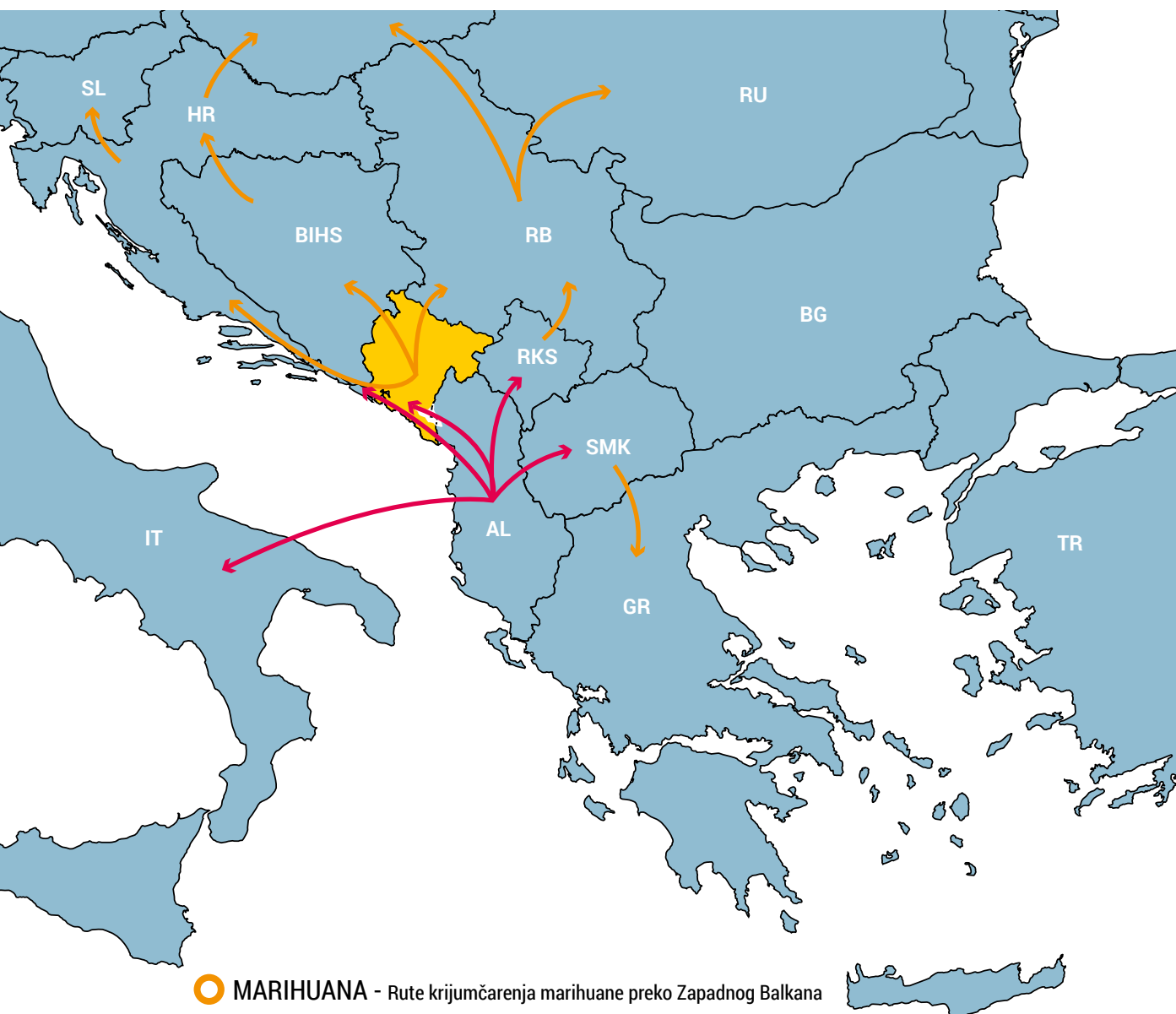
Marihuana

Globalna priroda problema

Prema podacima Kancelarije Ujedinjenih nacija objavljenih u Godišnjem izvještaju za droge za 2021. godinu kanabis predstavlja najčešće nezakonitu uzgajanu biljku na globalnom nivou, pri čemu treba naglasiti da količine zaplijenjenog kanabisa na globalnom

nivou dominiraju u odnosu na zaplijenjene količine ostalih vrsta narkotika. Dominantno je zastupljena proizvodnja kanabisa na otvorenom, ali je registrovan trend rasta proizvodnje kanabisa u zatvorenim uslovima – laboratorijama.

Kao glavni proizvođači kanabisa na području Zapadne Evrope figuriraju

Holandija, Švajcarska, Češka i Slovačka, dok dominantnu ulogu na području Jugoistočne Evrope imaju Albanija, Turska i Rumunija.

Podaci Europol-a ukazuju da svake godine oko 22 miliona korisnika marihuane potroši oko 9 milijardi eura, što ukazuje da je tržište marihuane najveće kriminalno tržište na području Evrope.

Organizovane kriminalne grupe na području Evrope koriste različita tehnološka dostignuća u cilju povećanja proizvodnje, kao i za poboljšanje kvaliteta kanabisa. Vrlo često organizovane kriminalne grupe pružaju usluge prenosa znanja i iskustava onim kriminalnim strukturama koje tek „uplovljavaju“ u ovaj oblik kriminalnih aktivnosti.

Prema raspoloživim procjenama očekuje se da tržište kanabisa bude i dalje dominantno tržište na području zemalja Evropske unije.

Stanje u regionu

Albanija i dalje predstavlja najvećeg proizvođača marihuane u ovom dijelu Evrope. Pojedini podaci ukazuju da je registrovan porast proizvodnje kanabisa u zatvorenom prostoru i u drugim zemljama regiona.

Na području Albanije, marihuana se uglavnom uzgaja u više regiona. Krijumčarenje marihuane iz Albanije vrši se u nekoliko pravaca:

- **Prema Italiji** korišćenjem pomorskih ruta;
- **Prema Srbiji** korišćenjem kopnene rute, preko teritorije Kosova/ Kukeš – Prizren i Ferizaj-Gnjilane, pri čemu se krijumčarenje ka teritoriji Srbije odvija preko graničnih prelaza na kojima još uvijek ne postoje adekvatni uslovi za detekciju narkotika. Dalje krijumčarenje vrši se kroz centralnu Srbiju u pravcu Mađarske i drugih zemalja Evrope, dok su registrovani i slučajevi krijumčarenja u pravcu Bugarske, rutama koje se uobičajeno koriste za krijumčarenje heroina iz Bugarske prema Srbiji. Takođe, registrovani su i pojedini slučajevi krijumčarenja značajnih količina marihuane preko teritorije Srbije u pravcu Rumunije.
- **Prema Sjevernoj Makedoniji**, korišćenjem kopnene rute Ohrid – Bitolj i dalje prema Grčkoj. Raspoloživa saznanja ukazuju da se cijena kilograma marihuane prokrijumčarene iz Albanije kreće u rasponu od 2 000 do 2 200 eura, dok marihuana proizvedena u vještačkim uslovima, zbog većeg procenta THC-a (tetra hidro kanabinol) ima znatno veću cijenu, tako da se na području Grčke prodaje za iznos od 2 800 do 3 200 eura. U Sjevernoj Makedoniji je dozvoljena proizvodnja marihuane u medicinske svrhe, pri čemu ne treba isključiti mogućnost zloupotrebe navedenih procedura i plasiranje narkotika na ilegalnom tržištu.
- **Prema Crnoj Gori** korišćenjem kopnenih krijumčarskih ruta ili preko teritorije Skadarskog jezera.

Stanje u Crnoj Gori

U odnosu na aktivnosti krijumčarenja marihuane, Crna Gora se zbog geografskog položaja nalazi na jednoj od frekventnih ruta prvenstveno

za krijumčarenje prema pojedinim zemljama regiona – Srbija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska, ali i prema zemljama Zapadne Evrope, gdje kao krajnje destinacije slove Njemačka, Slovenija, Austrija i Holandija.

Iako je u jednom vremenskom periodu došlo do pada proizvodnje uzrokovanog aktivnostima organa za sprovođenje zakona, nove plantaže marihuane na sjeveru Albanije ponovo su omogućile lakšu dostupnost marihuane za potrebe krijumčarskih grupa.

Najveći problem prilikom detektovanja slučajeva krijumčarenja marihuane predstavlja nepostojanje druge linije kontrole na određenim graničnim prelazima, koji su predviđeni za robni promet, kao i kontinuirani nedostatak ljudstva i opreme za kontrolu teretnog saobraćaja. Takođe, kao olakšavajući faktori za sprovođenje ove kriminalne aktivnosti prepoznati su konfiguracija terena, sa velikim brojem pješačkih staza koje koriste

2020. godina - u Podgorici zaplijenjeno 2 tone marihuane. Među prijavljenom tranzitnom pošljikom otkriveno je devet paleta na kojima se nalazila ova opojna droga.

krijumčari, kao i nedovoljan nivo materijalno tehničke opremljenosti i raspoloživih kadrovskih kapaciteta.

U odnosu na ostale vrste opojnih droga, može se zaključiti da se marihuana procentualno posmatrano najviše krijumčari. Krijumčarenje marihuane preko teritorije Crne Gore vrši se kopnenim putem, korišćenjem teretnih i putničkih motornih vozila, kao i vodenim putem, korišćenjem različitih vrsta plovila.

Krijumčarenje kopnenim putem obično se vrši preko zvaničnih graničnih prelaza, u najvećem broju slučajeva korišćenjem vozila sa specijalno ugrađenim bunkerima u **količinama od 10 do 200+** kilograma, ali i zaobilaznjem graničnih prelaza, korišćenjem teško pristupačnih terena u rejonu graničnog pojasa, pri čemu se marihuana prenosi od strane samih kurira ili korišćenjem tovarne stoke. Ovaj modus krijumčarenja najčešće podrazumijeva i aktivno učešće državljana Albanije angažovanih za prenos narkotika do teritorije Crne Gore.

Na navedeni način krijumčarenje se vrši sljedećim rutama:

- Albanija - Crna Gora (Tuzi – Podgorica - Nikšić) - Bosna i Hercegovina;
- Albanija - Crne Gora (Tuzi – Podgorica – Nikšić - Pljevlja) - Republika Srbija;
- Albanija - Crna Gora (Tuzi – Podgorica - Nikšić) - Republika Hrvatska i
- Albanija - Crna Gora (Ulcinj - Herceg Novi) - Republika Hrvatska.

Krijumčarenje vodenim putem najčešće se vrši preko teritorije Skadarskog jezera i rijeke Bojane, odnosno preko teritorije Jadranskog mora, pri čemu se marihuana doprema iz Albanije do lokacija u Ulcinju i Baru.

U odnosu na navedeno prepoznato je nekoliko modusa krijumčarenja marihuane i to:

- **Krijumčarenje preko zelene granice**, čitavom graničnom linijom, gdje manje grupe nosača vrše prebacivanje marihuane do granične linije ili u dubinu teritorije države. Grupe su često naoružane

Osujećen pokušaj krijumčarenja narkotika iz pravca Albanije preko Skadarskog jezera. Granična policija je pronašla plovilo u kojem se nalazilo 222 kg marihuane.

□ *Na graničnom prelazu Dračnovac spriječeno je krijumčarenje 323 kilograma marihuane. Opojna droga je pronađena prilikom kontrole teretnog motornog vozila na izlazu iz Crne Gore.*

i koriste teško prohodan teren za krijumčarenje. Marihuanu dalje preuzimaju krijumčari iz Crne Gore ili susjednih država i krijumčare je ka državama u okruženju preko zelene granice ili preko graničnih prelaza uz pomoć teretnih motornih vozila, autobusa ili sakrivanjem manjih količina iste u šupljinama vozila.

- **Krijumčarenje preko graničnih prelaza, u većim količinama,** uz pomoć teretnih motornih vozila, gdje je marihuana sakrivena sa legalnom robom, korišćenjem duplih rezervoara za gorivo, duplih plafona, podova ili stranica u kamionu. Kamioni tranzitiraju kroz Crnu Goru ili marihuanu dopremaju do mjesta gdje se ista skladišti odakle se dalje u manjim količinama krijumčari preko graničnih prelaza na sličan način kao i prilikom ulaska u zemlju.

- **Krijumčarenje preko graničnih prelaza u manjim količinama** prilikom ulaska u zemlju sakrivanjem marihuane u šupljinama u vozilima ili specijalno napravljenim bunkerima. Na sličan ili isti način se krijumčarenje nastavlja iz Crne Gore ka zemljama u okruženju.

□ *2021. godina - u mjestu Godinje, dve osobe su, nakon što su primijetili policijsku patrolu, iz vozila odbacile više pakovanja sa sadržajem opojne droge marihuana, ukupne težine 352,7 kilograma.*

U pogledu same organizacije krijumčaranja, registrovano je da se ova aktivnost sprovodi na dva načina:

- U organizaciji organizovanih kriminalnih grupa iz Albanije koje Crnu Goru koriste samo kao tranzitno područje, pri čemu se u potpunosti zaobilazi saradnja sa domaćim kriminalnim strukturama i
- U organizaciji kriminalnih grupa iz više zemalja koje gravitiraju na tranzitnim rutama, pri čemu u sprovođenju ove aktivnosti učestvuju i kriminalne grupe iz Crne Gore.

U pogledu uloge organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore, dominantnu ulogu u krijumčarenju marihuane imaju kriminalne strukture iz centralnog dijela Crne Gore, koje su geografski vezane sa Albanijom. Registrovana je njihova saradnja sa kriminalnim grupama iz Podgorice i Nikšića, a jednim dijelom i sa manjim grupama sa juga i sjevera Crne Gore, koje preuzete narkotike dalje

krijumčare ka zemljama regiona ili zemljama Evrope. Saradničke grupe ne karakteriše jasno i striktno uslovljena hijerarhijska struktura, što ukazuje da se radi o grupi pojedinaca povezanih u realizaciji zajedničkog cilja. Jedna od osnovnih karakteristika navedenih grupa je i sposobnost "ad hoc" vrbovanja novih članova, posebno kada je riječ o članovima – licima koja se angažuju kao kuriri.

Krijumčarske grupe karakteriše jasna hijerarhijska organizacija, sa podijeljenim ulogama svih članova, a njihova unutrašnja struktura bazira se na porodičnim vezama i čvrstoj etničkoj povezanosti. Posebno treba ukazati na činjenicu da organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore predstavljaju sponu u saradnji između organizovanih kriminalnih grupa iz Albanije i organizovanih kriminalnih grupa iz drugih zemalja regiona - Srbija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska.

Mora se ukazati i na primijetan trend aktivnog učešća ogranaka

Hapšenje osobe koja je krijumčarila oko 70 kg marihuane u mjestu Dajbabe - 2020.

pojedinih visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore u krijumčarenje marihuane korišćenjem već ustaljene rute Albanija - Crna Gora – BiH - Hrvatska i dalje ka drugim zemalja Evrope.

” **Samo tokom 2021. godine u centralnom dijelu Crne Gore, otkriveno i zaplijenjeno 10 plantaža marihuana sa oko 8000 stabljika.**

Registrovano je i da su pojedinci ogranci kriminalnih struktura koje se bave krijumčarenjem kokaina otpočeli sa aktivnostima uzgajanja i krijumčarenja marihuane u zemalja Evrope, prvenstveno Španije i jednim dijelom Njemačke, sa intencijama za zauzimanjem što bolje pozicije na tržištu Evrope i uspostavljanjem mreže distributera na lokalnom nivou.

Posebno se mora ukazati da je tokom prethodnih godina primijetan trend uzgajanja marihuane u Crnoj Gori, o čemu govori podatak da je samo tokom 2021. godine u centralnom dijelu Crne Gore, otkriveno i zaplijenjeno 10 plantaža marihuana sa oko 8000 stabljika. Analizirajući navedeni rastući trend, može se zaključiti da se jedan manji broj pojedinaca odnosno manjih grupa koji su i do sada bili uključeni u aktivnosti krijumčarenja i distribucije marihuane, preorjentisao na proizvodnju sa ciljem krijumčarenja i distribucije, pri čemu je značajno naglasiti da je riječ o količinama koje su bile namijenjene za potrebe domaćeg tržišta.

Uglavnom je bilo riječ o biljkama koje nijesu dostigle fazu maksimalnog razvoja, što znači da nijesu formirale tzv.cvati. Najveći sadržaj psihoaktivne supstance nalazi se upravo u cvjetnim vrhovima - cvatima, dok je znatno niži nivo koncentracije u zelenom biljnom materijalu - listovima.

U odnosu na lokalno tržište, mora se konstatovati da je zbog svih prethodno navedenih faktora kao i niske cijene marihuane (od 5 do 10 eura po gramu, dok cijena na području primorja u toku ljetnje turističke sezone iznosi od 15 do 25 eura po gramu) koja se obično distribuira u tzv. ketovima (količina od 0,5 do 1 grama) ista relativno lako dostupna konzumentima, uz naglasak na pojačan intenzitet potražnje za vrijeme ljetnje turističke sezone. Procenat psihoaktivne supstance – THC kod marihuane koja je namijenjena za tržište Crne Gore iznosi između 20 i 25 %.

Inače, cijena kilograma marihuane koja je namijenjena uličnoj distribuciji kreće se u rasponu od 1100 do 1400 eura po kilogramu. Modus distribucije marihuane na lokalnom nivou, podrazumijeva nabavku marihuane u količinama od 500 grama do jednog ili više kilograma, prepakivanje u količinama od 100, 50 i 10 grama, a koje se dalje distribuiraju preko mreže posrednika u manjim količinama namijenjenim za pojedinačnu konzumaciju.

U odnosu na populaciju konzumenata, na osnovu raspoloživih podataka može se zaključiti da je marihuana u odnosu na ostale vrste opojnih

Otkrivene plantaže marihuane u mjestu Rvaši, pronađeno oko 3.700 stabljika. Pretresom porodične kuće osumnjičenog pronađena je veća količina marihuana koja je već bila spremna za prodaju.

droga zastupljena u procentu od oko 70%, što je relativno stabilan trend, obzirom da nije bilo značajnih promjena u pogledu procenta konzumenata marihuane u odnosu na procenat konzumenata ostalih vrsta opojnih droga.

Najznačajnije promjene kada je riječ o marihuani registrovane su u pogledu cijene marihuane koja je namijenjena krijumčarenju. Naime, cijena kilograma marihuane u susjednoj Albaniji kreće se u rasponu od 850 do 1000 eura, dok njena cijena u Crnoj Gori iznosi između 1000 i 1400 eura. Do sada registrovani trendovi ukazuju da se cijena po kilogramu marihuane povećava prilikom daljeg

” Cijena kilograma marihuane u susjednoj Albaniji kreće se u rasponu od 850 do 1000 eura, dok njena cijena u Crnoj Gori iznosi između 1000 i 1400 eura. Do sada registrovani trendovi ukazuju da se cijena marihuane po kilogramu povećava prilikom daljeg krijumčarenja preko granice druge države za iznos od 200 do 400 eura.

krijumčarenja preko granice druge države za iznos od 200 do 400 eura, dok krijumčarenje na relaciji Crna Gora - Hrvatska uslovljava rast cijene kilograma marihuane i za 400 eura. Takođe se mora naglasiti da cijena u značajnoj mjeri zavisi i do kvaliteta same marihuane. Prikupljeni

podaci ukazuju da marihuana proizvedena u vještačkim uslovima u zemljama Zapadne Evrope dostiže cijenu od 3000 do 4000 eura.

U prethodnom periodu broj laboratorija (uzgoj u zatvorenom) otkrivenih u Crnoj Gori kao i količina marihuane koja se proizvodila, je na zanemarljivom nivou. Međutim,

ne može se isključiti mogućnost da postoje neotkrivene laboratorije, kao ni mogućnost da u narednom periodu može doći do ekspanzije proizvodnje marihuane u laboratorijskim uslovima, što su trendovi koji su registrovani na globalnom nivou, te je za očekivati da se isti jednim dijelom reflektuju i na stanje u Crnoj Gori.

Sintetičke droge

Globalna priroda problema

Sintetičke droge, prvenstveno droge tipa amfetamin, se nalaze visoko na listi po broju konzumenata u Evropi. Jedna od ključnih karakteristika, koja i determiniše laku dostupnost ove vrste droga, je i činjenica da se iste proizvode na području Evrope, prvenstveno u Holandiji, Belgiji i Poljskoj.

Stanje u regionu

Već dugi niz godina region Zapadnog Balkan slovi kao tranzitno područje za krijumčarenje opojnih droga koje su u najvećoj mjeri zastupljene na kriminalnom tržištu.

Međutim, kroz različite vrste istraživanja registrovani su indikatori koji ukazuju da se region Zapadnog Balkana može posmatrati i u kontekstu proizvodnje pojedinih vrsta sintetičkih droga, prije svega amfetamina, metamfetamina i ekstazija, pri čemu posebno treba naglasiti i

trend porasta broja konzumenata ali i pojave novih vrsta narkotika – derivata marihuane i heroina.

I dalje kao glavni izvori snabdijevanja sintetičkih droga slove zemlje Zapadne Evrope – Holandija, Belgija, Češka i Bugarska.

U Republici Srbiji registrovan je rastući trend dopremanja sintetičkih droga iz Baltičkih zemalja i dijelom zemalja Azije, dok su u Sjevernoj Makedoniji prijavljeni slučajevi zaplena sintetičkih droga porijeklom iz Kine.

Tokom 2020. godine u Srbiji je zaplijenjeno više laboratorija na području Beograda, Novog Sada i Kragujevca, a prema pojedinim podacima sintetičke droge proizvedene u Srbiji krijumčare se prema Republici Srpskoj i Kosovu.

Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora do sada nije bila registrovana kao tranzitna zemlja za krijumčarenje sintetičkih droga.

Aktivnosti distribucije sintetičkih droga dominantno su vezane za pojedinca, tako da nije bilo slučajeva u kojima su kao krijumčari ili distributeri ove vrste opojnih droga registrovani članovi organizovanih kriminalnih grupa.

Raspoloživi podaci ukazuju da se različite vrste sintetičkih droga, prvenstveno ekstazi, amfetamin i metamfetamin u Crnu Goru dopremaju iz nama susjednih zemalja – Srbije i Bosne i Hercegovine, a jednim dijelom i iz Sjeverne Makedonije, gdje je i registrovano više slučajeva proizvodnje u ilegalnim laboratorijama.

Uobičajeno je potražnja ove vrste opojnih droga jednaka snabdijevanju, a registrovan je trend porasta konzumiranja sintetičkih droga u toku ljetnje turističke sezone, kada se na području Crnogorskog primorja organizuju različite vrste muzičkih manifestacija.

U dijelu koji se odnosi na trendove na tržištu, može se zaključiti da su cijene sintetičkih droga kada je riječ o uličnoj distribuciji na stabilnom nivou već dugi niz godina, tako da se ekstazi prodaje po cijeni od 5 do 20 eura po jednoj tableti, metamfetamin po cijeni od 10 do 20 eura po tableti, dok cijena jednog grama amfetamina iznosi 20 eura. Podaci ukazuju da se cijene na tržištu mijenjaju i u zavisnosti od količine, tako da se ekstazi u količini od 20 i više tableta obično prodaje po cijeni od 6 – 7 eura po tableti, dok se cijena jedne tablete kada je riječ o količini od 100 i više tableta, kreće u iznosu od 2 – 3 eura.

Procenat konzumenata ove vrste opojne droge je relativno mali, tako da se kreće na nivou od 5 do 8% u odnosu na ukupan broj konzumenata opojnih droga.

Međutim, možemo zaključiti da u velikom broju slučajeva prilikom sprovođenja aktivnosti prema licima koja su uključena u aktivnosti ulične distribucije narkotika nijesu pronađene i zaplijenjene značajne količine sintetičkih droga.

□ *Sintetičke droge među zaplijenjenim opijatima - 2021.*

KRIJUMČARENJE ORUŽJA

Povećana dostupnost nelegalnog vatrenog oružja predstavlja jednu od ključnih prijetnji za stanje bezbjednosti na području Evrope, posebno u odnosu na povećan rizik od ekspanzije krivičnih djela koja su povezana sa zloupotrebom oružja, kao i njegovog korišćenja za izvršenje terorističkih napada.

Globalna priroda problema

Povećana dostupnost nelegalnog vatrenog oružja predstavlja jednu od ključnih prijetnji za stanje bezbjednosti na području Evrope, posebno u odnosu na povećan rizik od ekspanzije krivičnih djela koja su povezana sa zloupotrebom oružja, kao i njegovog korišćenja za izvršenje terorističkih napada.

Krijumčarima oružja posebno pogoduju stalne vojno-političke tenzije i kontinuirani sukobi na periferiji granica Evropske unije, tako da pojedina područja pretenduju da postanu glavni izvori snabdijevanja nelegalnim vatrenim oružjem.

Korišćenje različitih online platformi od strane krijumčara i trgovaca oružjem u značajnoj mjeri je olakšana nabavka vatrenog oružja članovima OKG kao drugim licima povezanim sa OKG, kojom prilikom dolazi do jačanja pozicija u krijumčarskom lancu u zemljama Evropske unije. Kao jedna od online platformi koja se koristi za trgovinu oružjem prepoznata je „dark web“ platforma, kao i platforme poput telegrama za koje se procjenjuje da će se u budućnosti koristiti u sve većoj mjeri.

Nedostaci i neusklađenosti u pravnim sistemima Evropske unije i šire, koji se odnose na problematiku trgovine vatrenim oružjem, predstavljaju jednu od ključnih pogodnosti za krijumčare i trgovce vatrenim oružjem. Posebno treba ukazati na situacije kada modus krijumčarenja podrazumijeva i uključivanje zakonitih dobavljača u različite sisteme zloupotreba

prilikom trgovine vatrenim oružjem (ili djelovima vatrenog oružja), pri čemu u pojedinim situacijama zakoniti dobavljači nijesu svjesni da sprovođenjem poslovnih aranžmana učestvuju u različitim krijumčarskim aktivnostima.

Stanje u Crnoj Gori

I pored činjenice da je u prethodnom periodu oduzeta značajna količina vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, u Crnoj Gori kao i ostalim zemljama Zapadnog Balkana i dalje postoje značajne količine vatrenog oružja koje se primarno vezuju za vatreno oružje iz ratnih sukoba sa prostora bivše Jugoslavije.

U Crnoj Gori nijesu prepoznate organizovane kriminalne grupe koje svoju dominantnu kriminalnu aktivnost usmjeravaju na aktivnosti krijumčarenja oružja, već se u najvećoj mjeri radi o individualnim slučajevima u kojima oružje nije namijenjeno daljoj preprodaji već isključivo služi sa potrebe pripadnika OKG. Najčešće se radi o krijumčarenju pištolja, automatskog oružja i eksplozivnih naprava.

Bez obzira na činjenicu da Crna Gora u regionu nije prepoznata kao teritorija – izvora oružja koje je namijenjeno krijumčarenju, a uzimajući u vidu činjenicu da su navedene kriminalne aktivnosti međunarodnog karaktera, aktivnosti usmjerene na nelegalnu trgovinu vatrenim oružjem moraju se tretirati sa posebnom pažnjom.

U pojedinim slučajevima krijumčarenje oružja je povezano sa krijumčarenjem

STATISTIČKI PODACI O BROJU PROCESUIRANIH LICA I KOLIČINI ZAPLIJENJENOG VATRENOG ORUŽJA

Godina	Broj procesuiranih lica	Broj komada
2018	319	316
2019	320	262
2020	252	136
2021	249	129
Ukupno	1140	843

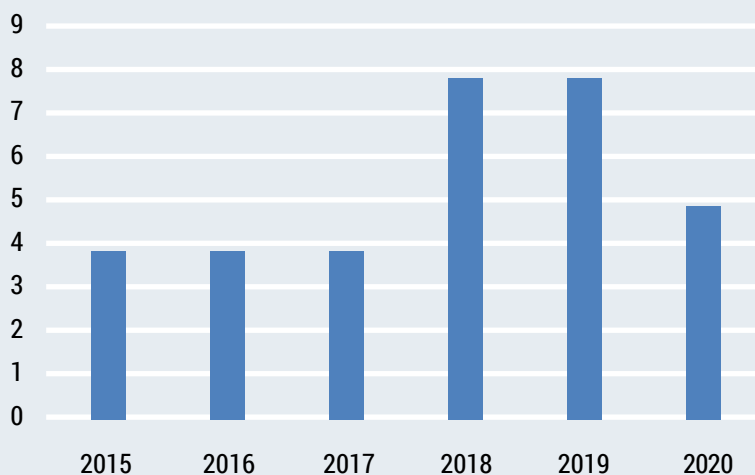
narkotika i ljudi kojom prilikom se nerijetko od istih aktera koriste iste krijumčarske rute. Obično se za krijumčarenje vatrenog oružja kao modus koristi transport legalnih roba, ali i krijumčarenje u specijalno izgrađenim bunkerima u putničkim motornim vozilima, autobusima i dr. prevoznim sredstvima.

I pored činjenice da organi obavještajno bezbjednosnog sektora ulažu dodatne napore u cilju smanjenja količine vatrenog oružja u

ilegalnom posjedu, članovi kriminalnih grupa i operativno interesantna lica i dalje mogu bez značajnijih prepreka doći od vatrenog oružja.

Tokom prethodnog perioda registrovani su pojedinačni slučajevi konvertovanja gasnih/startnih pištolja koji su dostupni u slobodnoj prodaji, a koji nakon prepravke dobijaju svojstvo vatrenog oružja i kao takvi mogu poslužiti za izvršenje krivičnih djela. Analizom raspoloživih podataka, uzimajući u obzir i činjenicu

KONVERTOVANO VATRENO ORUŽJE (KOMADA)

*2021.godina -
oduzeto oružje
i eksplozivna
sredstva
prilikom pretresa
u Podgorici*

o postojanju pojedinačnih slučajeva konvertovanja, može se zaključiti da modifikovano vatreno oružje u Crnoj Gori trenutno ne predstavlja izražen bezbjednosni problem, kako zbog relativno malog broja slučajeva, tako i zbog činjenice da zaplijenjeno modifikovano vatreno oružje do sada nije bilo korišćeno za izvršenje teških krivičnih djela protiv

života i tijela, ali i zbog činjenice da zbog nepouzdanosti navedenog oružja organizovane kriminalne grupe ne praktikuju modus nabavke navedene vrste vatrene oružja.

U dijelu koji se odnosi na cijenu vatrene oružja, mora se istaći da se ista ne može precizno odrediti i da varira u zavisnosti

od više faktora i okolnosti, prvenstveno od ponude, odnosno dostupnosti na ilegalnom tržištu.

Pored vatrenog oružja, visok bezbjednosni rizik predstavlja i upotreba improvizovanih eksplozivnih naprava jake razorne moći, najčešće sastavljenih od više komponenti od kojih se pojedine koje služe za aktiviranje namijenjene za svakodnevnu upotrebu u različitim situacijama.

Registrovani su slučajevi saradnje članova organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore sa licima iz zemalja Zapadnog Balkana koja su tokom ratnih dešavanja u bivšoj Jugoslaviji stekla znanje i iskustvo za pravljenje eksplozivnih naprava, dok su se u pojedinim slučajevima,

najčešće manje iskusna lica koja su vrbovana od strane organizovanih kriminalnih grupa za povezivanje komponenti eksplozivnih naprava edukovala kroz korišćenje materijala dostupnih na internetu.

Uzimajući u obzir činjenicu da se kod građana Crne Gore i dalje nalaze značajne količine vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, u prethodnom periodu sprovedena je kampanja „Poštuj život, vrati oružje“.

U periodu trajanja navedene kampanje, građani su dobrovoljno vratili **1.934** komada različitih vrsta vatrenog oružja, **1.058** djelova od vatrenog oružja, **264** minsko – eksplozivnih sredstava i više od **34.000** komada municije različitog kalibra.

2020. godina -
oduzeto oružje na
GP Debeli brijeg

ILEGALNE MIGRACIJE

Modus operandi kriminalnih mreža je različit i kreće se od sofisticiranih „skupih” metoda koje podrazumijevaju nabavku kvalitetnih lažnih dokumenata ili viza, pa do „jeftinih”, ali po migrante puno opasnijih metoda /čamci, brodovi/ usled kojih je veliki broj osoba u prethodnom periodu izgubio živote.

Globalna priroda problema

Ilegalne migracije posljednjih godina predstavljaju jedan od većih bezbjednosnih izazova za sve evropske zemlje, pri čemu intenziviranje migratornih tokova, aktivno učešće kriminalnih mreža i mogućnost infiltracije izvršioaca krivičnih djela i pripadnika terorističkih grupacija u značajnoj mjeri utiču i na stanje kolektivne bezbjednosti.

Faktori koji utiču na migrantsku krizu nalaze se van Evrope i dominantno su vezani za nestabilno stanje u Siriji, promjene režima u Avganistanu, ratna dešavanja, glad i klimatske promjene u Africi.

Jedan od faktora su i aktivnosti krijumčarskih mreža, koje zarad profita, migrantima pružaju lažnu sliku o visokom standardu i socijalnoj pomoći u državama Zapadne Evrope, kako bi ih motivisali da se odluče za odlazak prema Evropi.

Svjetska zdravstvena kriza uslovljena pandemijom virusa COVID 19, djelimično je uticala na smanjenje migratornog priliva tokom perioda 2020/2021. godina. Organizovani kriminal je spremno dočekao novonastale okolnosti koje je izazvala pandemija i našao je načina da u kratkom roku obezbijedi nove moduse krijumčarenja migranata prema EU, što je uslovlilo i obnavljanje migrantskih ruta prema Evropi.

Od 2020. godine, međunarodne krijumčarske mreže su iskoristile stanje u zemljama pogođenim zdravstvenom krizom za ostvarivanje

ogromnog profita a u tu svrhu su im poslužile društvene mreže preko kojih su plasirali „lažne” vijesti o otvorenim granicama ili benefitima koji migrante očekuju u zemljama Zapadne Evrope, kako bi zainteresovali što veći broj migranata i time ostvarili profit.

Aktivnosti krijumčarenja najčešće se odvijaju udruženim pružanjem više vrsta usluga od strane različitih učesnika, s obzirom da pojedinačno nije moguće pružiti kompletnu uslugu migrantima, jer cjelokupan proces krijumčarenja podrazumijeva niz aktivnosti koje se sprovode na teritoriji različitih država.

Dobru osnovu za sprovođenje aktivnosti krijumčarenja migranata predstavlja znanje koje izdvojene OKG imaju o rutama i infrastrukturi koju inače koriste za sprovođenje drugih kriminalnih aktivnosti, a to se uglavnom odnosi na krijumčarenje narkotika i izradu i nabavku falsifikovanih dokumenata.

Modus operandi kriminalnih mreža je različit i kreće se od sofisticiranih „skupih” metoda koje podrazumijevaju nabavku kvalitetnih lažnih dokumenata ili viza, pa do „jeftinih”, ali po migrante puno opasnijih metoda /čamci, brodovi/ usled kojih je veliki broj osoba u prethodnom periodu izgubio živote. Pored falsifikovanih dokumenata, povremeno se koriste originalna dokumenta koja koriste lica koja imaju fizičke sličnosti sa vlasnikom istih.

Glavne migrantske rute prema Evropi i dalje su Zapadno mediteranska iz Afrike prema Španiji, Centralno

mediteranska iz Afrike prema Italiji i Istočno mediteranska ruta kojom se migranti preko teritorije Grčke kreću prema ostalim evropskim zemljama. Tokom izvještajnog perioda dolazilo je do promjena kada je u pitanju intenzitet migrantskog priliva na pomenute tri rute, odnosno slabljenje pojedinih uticalo je na intenziviranje korišćenja drugih ruta.

Tako je tokom 2019. godine Istočno mediteranska ruta postala dominantna u odnosu na druge rute, što je direktno izazvano političkim odlukama Vlada u Španiji i Italiji, koje su sprovele mjere na ograničavanju broja ulazaka migranata na njihovu teritoriju.

Na prvom mjestu tu je bio Sporazum o kontroli migracija postignut tokom 2019.godine između EU i Maroka. Vlasti ove afričke države su shodno sporazumu, sprovodile represivne akcije prema migrantima koji vode porijeklo iz Sub - Saharske Afrike odnosno država Mali, Senegal i Obale Slonovače. Ovakvo stanje dovelo je do povećanog migrantskog pritiska u Maroku, pošto je broj potencijalnih migranata polovinom 2019.godine dostigao cifru od oko 100.000 ljudi koji su čekali priliku da putuju prema Evropi.

Slična situacija se dogodila u Italiji, gdje su vlasti ove države u značajnoj mjeri zatvorile Istočno mediteransku rutu prema njihovoj zemlji, što je stvorilo dodatni migrantski pritisak u zemljama na Sjeveru Afrike.

Ovakvo stanje, uticalo je da se migrantski talas pomjeri u pravcu

Grčke, koja je tokom 2019.godine imala veći priliv migranata u poređenju sa drugim rutama. Tokom 2019.godine u grčkim kampovima je u prosjeku boravilo oko 40.000 ljudi što je bio prevelik broj za kapacitete tih objekata. Ujedno Grčka je postala važno čvorište krijumčarskih mreža koje su prisutne u izbjegličkim kampovima odakle organizuju krijumčarske operacije prema Sjevernoj Makedoniji, Srbiji, Albaniji i Crnoj Gori, odnosno dalje prema Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji.

” Glavne migrantske rute prema Evropi i dalje su Zapadno mediteranska iz Afrike prema Španiji, Centralno mediteranska iz Afrike prema Italiji i Istočno mediteranska ruta kojom se migranti preko teritorije Grčke kreću prema ostalim evropskim zemljama.

Sve navedeno je dovelo do naglog jačanja „Balkanske” migrantske rute koju su u velikoj mjeri koristili migranti koji su ušli na teritoriju Grčke. **U Crnoj Gori je kao posljedica ovakvih dešavanja, registrovan najveći broj migranata u posljednjih nekoliko godina, od skoro 8.000 lica.**

Stanje u regionu

Region Balkana je tranzitno područje preko kojeg se migranti kreću prema zemljama Evropske unije kao krajnjoj destinaciji. Zadržavanje migranata je najčešće kratko i zavisi od mjera koje sprovode države ovog regiona.

Ruta krijumčarenja migranata preko Zapadnog Balkana

Migranti dominantno koriste rutu Turska – Grčka - Sjeverna Makedonija, odakle preko Srbije nastavljaju putovanje u više pravaca: prema Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Rumuniji i Mađarskoj. **Osim ove zastupljena je i ruta preko Bugarske kao i južni krak koji prelazi preko teritorije Crne Gore.**

Stanje u zemljama regiona, tokom izvještajnog perioda, naročito je bilo alarmantno u susjednoj Bosni i Hercegovini, gdje je migrantska kriza postala humanitarno i političko pitanje koje još uvijek traje i prijete da eskalira. Političke odluke pojedinih zemalja regiona, ukidanje vize

državljanima Irana i Kube, uticalo je na povećanje broja migranata iz ovih zemlja na Balkanskoj ruti.

Najveći broj migranata tokom perioda 2017 – 2021. godina zadržavao se u kampovima u Bosni i Hercegovini i prihvatnim centrima u Srbiji. Ovo je uticalo da se u ovim zemljama snažnije razvije otpor lokalnog stanovništva prema migrantima koji su često bili akteri incidenata, praćenih ispoljavanjem različitih oblika nasilja, kao i krivičnih djela iz oblasti imovinskih delikata.

Pandemija virusa COVID - 19 donijela je promjene u modusu operandi, rastu cijena usluga koje migrantima pružaju krijumčari, ali i uspostavljanju novih ruta. U periodu trajanja rigoroznih mjera za suzbijanje pandemije, registrovane su i promjene modusa operandi u dijelu kretanja migranata. Došlo je do promjene ruta unutar zemalja

tranzita, jer su se migranti, kako ne bi bili otkriveni i poslani u karantin, počeli kretati putevima daleko od naseljenih mjesta, koje do tada nijesu koristili.

Pored tradicionalnih načina krijumčarenja (nedozvoljeni prelasci van graničnih prelaza), tokom 2020/2021. godine registrovani se slučajevi u kojima su migranti transportovani sakriveni u teretnim vozilima (cistijernama, kamionima za prevoz hrane, kao i terenskim vozilima/.

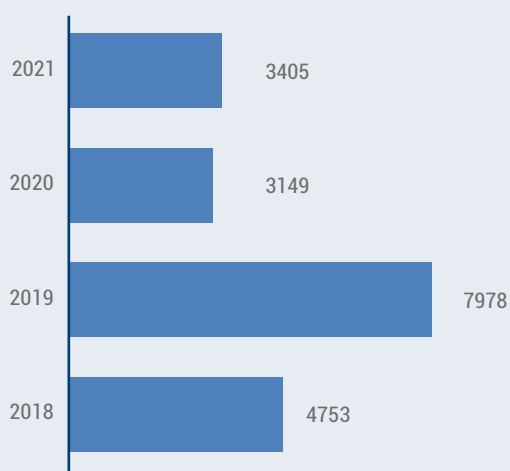
Stanje u Crnoj Gori

Za Crnu Goru je karakteristično kontinuirano povećanje broja migranata koji tranzitiraju preko teritorije naše zemlje, počev od 2017. godine, dok su se ukupan broj, starosna i nacionalna struktura migranata koji su tranzitirali južnim krakom Balkanske rute preko Crne Gore, u kontinuitetu mijenjali tokom izvještajnog perioda. Međunarodne krijumčarske grupe su početkom 2017. godine testirale rutu preko naše zemlje, nakon čega su počele sa organizacijom kretanja većih migrantskih grupa.

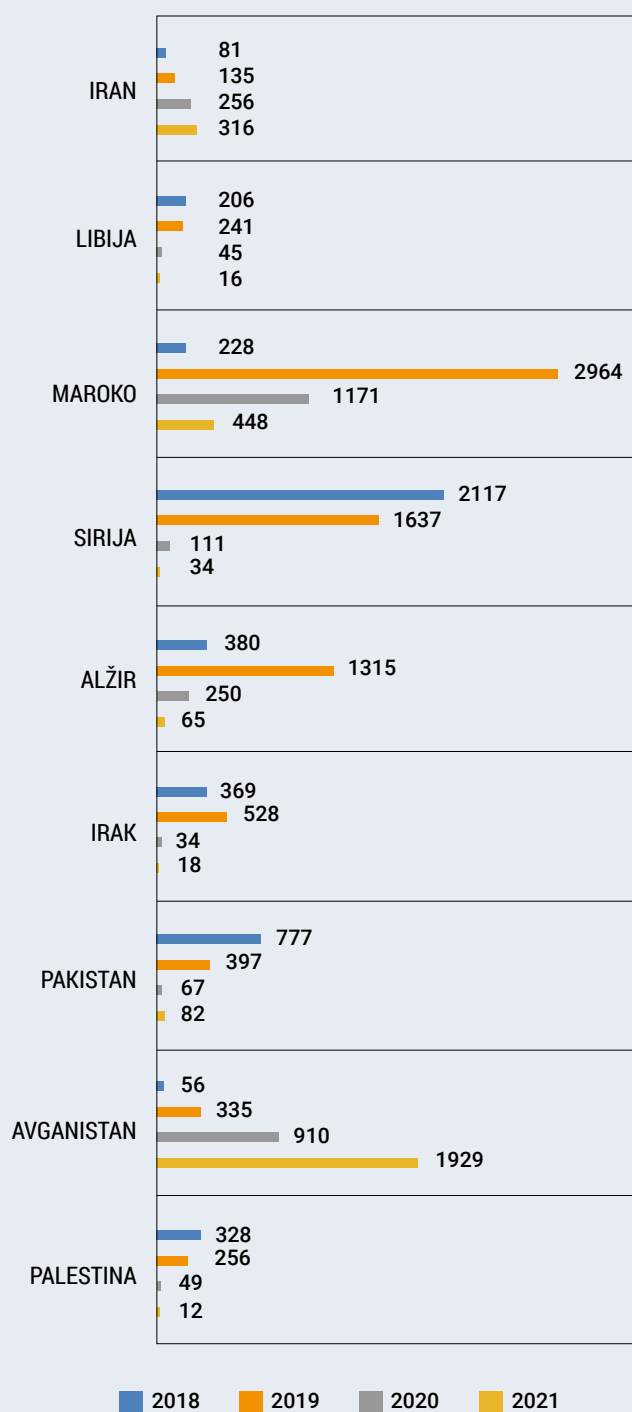
Migranti nadležnim državnim institucijama, uglavnom daju lažne podatke o porijeklu, nacionalnosti, lažne lične podatke, lažne podatke za rutu kojom su doputovali u Crnu Goru, krajnjoj destinaciji putovanja i osobama koje su im organizovale putovanje.

Broj ilegalnih migranata i tražioca azila u Crnoj Gori, tokom 2018. godine

BROJ DETEKTOVANIH MIGRANATA

MIGRANATI PO DRŽAVAMA I GODINI

bio je značajno veći u poređenju sa 2017. godinom. Ovakav trend bio je rezultat više faktora, prije svega dešavanja u zemljama porijekla (Sirija, Avganistan, Pakistan, afričke zemlje), odnosima Turska - EU i Turska - Grčka, političkim dešavanjima u Italiji i Njemačkoj, te čvršćoj kontroli granice na ruti koja je vodila preko Makedonije, Srbije i Mađarske.

Tokom perioda 2017 – 2018. godina, većina migranata dolazila je iz Alžira i Maroka, od čega su značajan broj činili povratnici koji su ranijih godina boravili u zemljama EU odakle su iz različitih razloga deportovani. Migranti iz ovih zemalja su preko Turske ponovo pokušavali Balkanskom rutom otputovati u zemlje EU. Ova kategorija migranata predstavlja bezbjednosni izazov za zemlje tranzita i krajnjih destinacija, pošto se u velikom broju slučajeva radilo o izvršiocima različitih krivičnih djela.

Dešavanja u Španiji i Italiji i odluke tamošnjih vlada da smanje priliv migranata mediteranskim rutama, doveo je do intenzivnijeg korišćenja kopnene „balkanske“ rute koja je tokom 2019. godine bila dominantna kada je u pitanju migrantski priliv u Evropu.

Crna Gora se, tokom 2019. godine suočila sa pojačanim prilivom migranata i bila je dio južnog kraka „balkanske“ rute kojim je tranzitiralo oko 30% migranata od ukupnog broja koji su se „balkanskom“ rutom kretali u pravcu EU, gdje je većina migranata dolazila iz Maroka, Alžira i Sirije.

Trend jačanja „Balkanske” rute, početkom 2020.godine je uslijed pandemije, bio privremeno zaustavljen, da bi se nastavio u drugoj polovini 2020 i tokom 2021. godine, kada su migranti iz Maroka i Avganistana bili dominantni u ukupnoj strukturi migranata.

Od početka 2021.godine državljani Avganistana postali su dominantni u migrantskoj strukturi. Njihov broj je konstantno rastao posljednjih mjeseci i isti čine oko 70% od ukupnog broja migranata koji su detektovani u Crnoj Gori tokom 2021.godine. Većinom se radi o muškarcima starosti između 18 - 35 godina, dok u ljetnjem periodu raste broj žena i djece.

Kada se radi o južnom kraku „balkanske” rute, migranti uglavnom ilegalno prelaze iz Grčke u Albaniju - lokacija Đirokastro, odakle se nastavljaju kretanje prema granici sa Crnom Gorom - oblast Hani Hotit/ Granični prelaz Božaj i dalje preko ilegalnih pješačkih staza prelaze na našu teritoriju. U manjem procentu migranti na teritoriji Crne Gore ulaze preko lokaliteta u blizini Graničnog prelaza „Sukobin” kod Ulcinja.

Kao tačke izlaska iz Crne Gore najčešće se koristi lokalitet u opštini Pljevlja i Nikšić koji se nalaze na putnim pravcima prema Bosni i Hercegovini, dok su sporadična kretanja migranata registrovana na teritoriji koja se nalazi u blizini granice sa Republikom Srbijom (u oba pravca).

Period zadržavanja migranata u Crnoj Gori, tokom izvještajnog perioda bio je izuzetno kratak i

ubrzo nakon dobijanja nekog oblika međunarodne zaštite, migranti su napuštali objekte namijenjene za njihov smještaj i nastavljali kretanje uglavnom prema Bosni i Hercegovini, a povremeno i prema Srbiji i Hrvatskoj.

Kada su u pitanju krijumčarske mreže koje djeluju u Crnoj Gori, uglavnom se radi o organizacijama iz Pakistana, Iraka, Bangladeša, Avganistana i Turske, koji su djelovi organizacija koje djeluju u Grčkoj, Makedoniji, Turskoj, Bugarskoj, Mađarskoj, Srbiji i dr.

Pripadnici ovih grupa uglavnom su prisutni u kampovima koji se nalaze na teritoriji Srbije, Grčke, Turske dok jedan manji broj boravi u Crnoj Gori. U pojedinim slučajevima, krijumčarske grupe koriste usluge prevodilaca stranih jezika, te osoba koje poznaju pravni sistem zemalja u kojima se migranti kreću.

” Kada su u pitanju krijumčarske mreže koje djeluju u Crnoj Gori, uglavnom se radi o organizacijama iz Pakistana, Iraka, Bangladeša, Avganistana i Turske, koji su djelovi organizacija koje djeluju u Grčkoj, Makedoniji, Turskoj, Bugarskoj, Mađarskoj, Srbiji i dr.

Kriminalne mreže djeluju na više nivoa počev od međunarodnih OKG preko lokalnih kriminalnih grupa do pojedinaca koji pružaju logistiku ovim organizacijama.

Tokom perioda 2017 – 2021. godina, **organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore nijesu učestvovalе u krijumčarenju migranata**, već je

ova aktivnost sprovedena od strane lokalnih krijumčarskih grupacija i pojedinaca koji djeluju na granicama sa susjednim državama i koje pružaju logistiku međunarodnim krijumčarskim mrežama u migrantskim operacijama. Riječ je o grupacijama koje se uobičajeno sprovode aktivnosti krijumčarenja narkotika, oružja, akciznih roba, a po potrebi i krijumčarenje ljudi i organizovanje ilegalnog prelaska državne granice. Njihovo jezgro čine lica koja žive u pograničnim mjestima sa jakim rodbinskim i prijateljskim vezama u susjednim državama.

” Uloga turskih krijumčarskih mreža je veoma izražena u Crnoj Gori i regionu, a baze ovih organizacija se nalaze u zemljama regiona: Srbiji, Bosni i Hercegovini, Albaniji.

Kriminalne grupacije koje kontrolišu ilegalni promet roba na granicama između država, imaju svojevrsni monopol na pojedinim područjima tako da je bez njihovog učešća u međunarodnim krijumčarskim mrežama veoma teško organizovati krijumčarenje. Njihovo djelovanje karakteriše koruptivna sprega sa službenicima graničnih policija Crne Gore i susjednih država, što im omogućava bezbjedniji prelazak granice prilikom krijumčarenja različitih roba.

Tokom izvještajnog perioda a naročito nakon početka pandemije, međunarodne kriminalne organizacije pokušale su uspostaviti nekoliko novih migrantskih ruta preko teritorije Crne Gore. Pokušano je uspostavljanje morske rute prema Italiji, a tokom

perioda 2020-2021. godina, osujećeno je nekoliko pokušaja da se migranti jahtama prevezu do obale Italije. Iza organizacije ovakvih pokušaja stajale su turske krijumčarske mreže uz podršku lokalnih saradnika.

Uloga turskih krijumčarskih mreža je veoma izražena u Crnoj Gori i regionu, a baze ovih organizacija se nalaze u zemljama regiona: Srbiji, Bosni i Hercegovini, Albaniji, dok su u Crnoj Gori prisutne na području Podgorice, kao i više gradova na području Crnogorskog primorja.

Najčešći modus operandi turskih krijumčarskih mreža je obezbjeđivanje tranzitnih viza za turske državljane koji legalno borave u Crnoj Gori. Ovaj modus podrazumijeva osnivanje firmi u Crnoj Gori, u kojima se kao osnivači pojavljuju migranti iz Turske. Migranti nakon dolaska u Crnu Goru za koji im nijesu potrebne vize, sa potvrdom o registrovanoj firmi u Crnoj Gori, prijavljuju privremeno boravište. Sa ovim dokumentima (prijava boravišta i dokaz o vlasništvu firme) turski migranti apliciraju za tranzitne vize u ambasadama zemalja EU, nakon čega (ukoliko ih dobiju) putuju prema zemljama krajnjim destinacijama.

Jedan od načina krijumčarenja je i korišćenje manjih brodova, morskom rutom iz Turske ili Crne Gore do Italije. Ovaj modus podrazumijava angažovanje ukrajinskih skipera, koji nakon dolaska u Crnu Goru preuzimaju jedrilice (ranije obezbijeđene od strane kriminalnih grupacija) koje su usidrene na području Crnogorskog primorja i sa njima fiktivno isplovljavaju

u pravcu Turske, odakle se sa migrantima upućuju u pravcu Italije.

Takođe su detektovani slučajevi krijumčarenja migranata morskom rutom iz Crne Gore do Italije ili rjeđe Hrvatske. Nakon uspješno izvršenih krijumčarskih operacija, vraćaju se u Crnu Goru gdje ostavljaju brodove, gdje su usidreni i po nekoliko mjeseci do novog angažovanja.

Osim kriminalnih grupa iz Turske u Crnoj Gori su aktivne i kriminalne grupe iz Bangladeša koje pored krijumčarenja migrantskom rutom iz Albanije, organizuju putovanja državljana Bangladeša i Pakistana korišćenjem avio prevoza iz zemalja Bliskog Istoka do Crne Gore, odakle dalje ilegalno tranzitiraju prema zemljama EU.

Sveukupno gledano, tokom posljednjih godina, međunarodne krijumčarske mreže postaju sve organizovanije i snažnije, kroz širenje saradničkih pozicija od zemalja porijekla pa do zemalja tranzita i krajnjih destinacija.

Rast cijena krijumčarenja, otvaranje novih ruta i povećan broj migranata doveo je do povećanja profita koje donosi sprovođenje predmetnih aktivnosti, što je uticalo na snažnije interesovanje crnogorskih organizovanih kriminalnih grupa kojima su ovi poslovi sve privlačniji. Blaga kaznena politika jedan je od faktora koji može uticati na učešće u krijumčarenju.

Uticao pandemije virusa COVID - 19 predstavljaće važan faktor i u narednom periodu ali neće zaustaviti

□ 2021. godina
- fotografije
akcija "Jadran"
-krijumčarenje
migranata

migratorna kretanja. Naročitu zabrinutost izaziva potencijalno naglo širenje virusa unutar legalnih i ilegalnih izbjegličkih kampova.

Opasnost od infiltracije stranih boraca - pripadnika terorističkih mreža postoji i predstavlja stalni izvor prijetnji po bezbjednost zemalja pogođenih migrantskom krizom.

Trgovina ljudima

Trgovina ljudima bila je zastupljena kroz različite oblike seksualne eksploatacije. Ono što je karakteristika za Crnu Goru, jeste da je ova pojava izražena tokom trajanja turističke sezone, pri čemu se ne može isključiti ni mogućnost prisilnog angažovanja.

U Crnoj Gori nijesu registrovane organizovane kriminalne grupe koje se bave trgovinom ljudima. Detektovane su manje grupe lica bez jasne hijerarhije ili čvrste organizacije koja su radno angažovana u ugostiteljskim objektima ili hotelima, gdje učestvuju

u ugovaranju i pružanju seksualnih usluga, a često su povezane i sa lokalnom distribucijom narkotika.

Ono što je prepoznato kao olakšavajući faktor za sprovođenje ovih aktivnosti jeste sve intenzivnija upotreba društvenih mreža, interneta i dr. digitalnih tehnologija. Trendovi ukazuju da seksualne usluge, između ostalih, pružaju i maloljetna lica, a da radna angažovanja u različitim oblicima uslužnih djelatnosti predstavljaju paravan za prostituciju.

KRIJUMČARENJE AKCIZNIH ROBA - CIGARETA

Pojedinci i članovi OKG iz zemlje i regiona blisko saraduju čemu značajno doprinosi nepostojanje jezičke barijere i postojanja bliskih prijateljskih i rodbinskih veza. Oni se ad hoc ili u kontinuitetu bave ovom kriminalnom aktivnošću i stiču značajna novčana sredstva koja koriste za finansiranje drugih ilegalnih aktivnosti ili ulaganje u legalne poslove.

Globalna priroda problema

Krijumčarenje duvana i duvanskih proizvoda kao najdominantniji oblik krijumčarenja akciznih roba predstavlja globalni problem. Razvoju ove vrste kriminala doprinose ponuda i potražnja na tržištu, visoke stope oporezivanja ovih proizvoda, različite zakonske regulative u državama po pitanju visine akciza, što je motivacioni faktor za članove

Fotografije zaplijenjenih cigareta krijumčarene drumskim rutama

organizovanih kriminalnih grupa, ali i pojedince za sprovođenje ove vrste kriminalne aktivnosti, na osnovu čega ostvaruju veoma visoke profite.

Organizovane kriminalne grupe koriste različite moduse prilikom sprovođenja ove kriminalne aktivnosti, a krajnje destinacije za krijumčarenje duvana i duvanskih proizvoda najčešće su zemlje Evropske unije (EU). Nezakonita trgovina cigaretama čini 11,6% ukupne svjetske potrošnje, a globalni gubitak poreskih prihoda od krijumčarenja cigareta iznosi između 40 i 50 milijardi dolara godišnje. U EU ti gubici su procijenjeni na oko 12,5 milijardi eura. Izvještajni period karakteriše tendencija pada krijumčarenja koji je izazvan stalnim aktivnostima koje su od strane nadležnih organa usmjerene na suzbijanju krijumčarenja, djelimično manja potražnja, ali i ograničenja kretanja koja su izazvana pandemijom virusa COVID 19.

U svim zemljama zapadnog Balkana, dohodak ostvaren od krijumčarenja duvana procjenjuje se na više od 200 miliona eura godišnje (0,5 posto BDP-a). Taj udio varira, od najmanjeg procenta u Sloveniji (0,01 posto BDP-a) i Hrvatskoj (0,06 posto BDP-a) do najvećeg u Crnoj Gori (0,52 posto BDP-a). U Bosni i Hercegovini dohodak od krijumčarenja duvana čini najveći udio ukupnog ostvarenog ilegalnog dohotka. Procjenjuje se da se u regiji godišnje izbjegne otprilike 7,5 milijardi eura poreza ili 4,5 posto regionalnog BDP-a. Od tog iznosa, godišnje se izbjegne više od 306,7 miliona eura zbog krijumčarenja duvana.

Stanje u regionu

Problem nedozvoljene trgovine i krijumčarenja akciznih roba izražen je i u gotovo svim zemljama regiona. Velike razlike u cijeni duvanskih proizvoda u zemljama regiona u

odnosu na zemlje Evropske unije doprinose da ova kriminalna aktivnost predstavlja značajan izazov za zemlje regiona, obzirom da se sprovođenjem ove kriminalne aktivnosti proizvode značajni gubici za državne budžete.

Geografski položaj je zemlje regiona opredijelio kao tranzitno područje za krijumčarenje u zemlje EU, ali izvjesna količina zadržava se i distribuira na lokalnim domaćim tržištima. Dominantni faktori koji su uticali na snabdijevanje domaćeg tržišta krijumčarenim cigaretama su socio - ekonomski faktori, odnosno nizak standard i niska kupovna moć stanovništva, što je dovelo do povećane potražnje za jeftinijim, a ujedno i nelegalnim proizvodima.

Stanje u Crnoj Gori

U Crnoj Gori, kao u Evropskoj uniji i u zemljama regiona, izražena je problematika krijumčarenja i nedozvoljene trgovine akciznim robama, prije svega cigaretama. Ova kriminalna aktivnost dovodi do gubitka prihoda od akciza, poreza i carina, odnosno prouzrokuje značajan gubitak za Budžet Crne Gore i dovodi do destabilizacije tržišta i ugrožavanja legalnih poslovnih struktura.

Krijumčarenje duvanskih proizvoda javlja se u različitim oblicima, roba može biti krijumčarena u komercijalnim i manjim pakovanjima,

može se transportovati samostalno ili skriveno u drugim proizvodima.

Ozbiljnost ove pojave bila je prepoznata i u ranijem periodu kada je (2014.godina), osnovana međuresorna Radna grupa za suzbijanje sive ekonomije na tržištu duvanskih proizvoda. S tim, u vezi, krajem jula 2021.godine Vlada Crne Gore donijela je i Predlog nacionalne strategije za borbu protiv nelegalnog prometa duvanskih proizvoda sa Akcionim plan za njenu primjenu.

Posljednja u nizu aktivnosti koje je preduzela Vlada Crne Gore sa ciljem suzbijanja ilegalne trgovine cigareta je odluka iz juna 2021.godine o zabrani skladištenja duvanskih proizvoda na teritoriji Slobodne carinske zone Luke Bar. Tokom prethodnog perioda skladišta Slobodne carinske zone Luke Bar bila su osnovni izvor iz koga su krijumčarene cigarete bilo kopnenim ili morskim putem.

Na osnovu razlike između potrošnje i legalne proizvodnje/prometa cigareta dolazimo do podataka o veličini ilegalnog tržišta u Crnoj Gori, na osnovu čega se procjenjuje i udio nelegalnih cigareta. Crna Gora svake godine gubi između 10 - 15 miliona eura zbog sivog tržišta cigareta što je 30% vrijednosti ukupnog legalnog tržišta duvanskih proizvoda u Crnoj Gori.

U Crnoj Gori krijumčarenjem se bave organizovane kriminalne grupe koje su uključene i u druge kriminalne aktivnosti – krijumčarenje narkotika, grupacije blisko povezanih ljudi, kao i pojedinci.

” **OKG iz zemlje i regiona se ad hoc ili u kontinuitetu bave ovom kriminalnom aktivnošću i stiču značajna novčana sredstva koja koriste za finansiranje drugih ilegalnih aktivnosti ili ulaganje u legalne poslove. Zabilježeno je i da se angažuju ekonomski i pravni eksperti, kao i lica sa iskustvom u oblasti špedicije, u cilju prilagođavanja promjenama u zakonodavstvu.**

Pojedinci i članovi OKG iz zemlje i regiona blisko sarađuju čemu značajno doprinosi nepostojanje jezičke barijere i postojanja bliskih prijateljskih i rodbinskih veza. Oni se ad hoc ili u kontinuitetu bave ovom kriminalnom aktivnošću i stižu značajna novčana sredstva koja koriste za finansiranje drugih ilegalnih aktivnosti ili ulaganje u legalne poslove (građevinarstvo, veletrgovina, uslužni poslovi i turizam). Zabilježeno je i da se angažuju ekonomski i pravni eksperti, kao i lica sa iskustvom u oblasti špedicije, u cilju prilagođavanja promjenama u zakonodavstvu.

Pripadnici ovih mreža su fleksibilni i prilagodljivi i u kontinuitetu pronalaze nove načine za realizaciju krijumčarskih aktivnosti, a često se krijumčarenje i stavljanje u promet cigareta odvija pod maskom legalnih poslova. Razvoj modernih sredstava komunikacije, korišćenje mobilnih uređaja sa kriptom zaštitom, korišćenje društvenih mreža, umnogome olakšavaju kriminalnim grupama organizaciju krijumčarenja sa transkontinentalnih destinacija i otežava otkrivanje krivičnih djela.

U cilju sprovođenja i prikrivanja ovih kriminalnih aktivnosti, koriste se i koruptivna krivična djela, a mete korupcije su pripadnici Uprave policije i Uprave carina, i to službenici koji su pozicionirani na srednjem i nižem nivou, koji obično propuste izvršenje određene službene radnje u zamjenu za novac.

Nivo životnog standarda, kao i promjene u zakonskoj regulativi po pitanju akciza, najava Vlade da

CIJENE CIGARETA U REGIONU I EVROPI

Zemlja:	Uzorak (1 paklica)
Crna Gora	3.50
Albanija	2.64
Srbija	3.07
BiH	3.07
Kosovo	2.80
Makedonija	2.44
Velika Britanija	13.77
Francuska	10.00
Italija	5.60

će povećati akcize na duvanske proizvode, a samim tim i povećanje cijene cigareta, ukazuju na to da predmetna kriminalna aktivnost biti i dalje veoma zastupljena.

Ilegalno tržište Crne Gore se u najvećoj količini snabdijeva posredstvom krijumčarskih ruta, kroz kriminalne aktivnosti pojedinaca (tzv. mravlje krijumčarenje) ili kriminalnih grupa koje karakteriše određeni stepen međusobne povezanosti.

Transport cigareta vrši se samostalno, ali se veoma često koristi i modus skrivanja među drugim proizvodima. Za krijumčarenje se najčešće koriste putnički vozovi i autobusi koji saobraćaju na redovnim linijama, motorna vozila, kamioni i plovila, dok se za krijumčarenje preko teritorija koje slove za veoma teško pristupačna i prohodna koriste tovarna grla.

Prepoznata su i tri načina - rute krijumčarenja cigareta – plavom

□ *Zaplijenjene cigarete krijumčarene drumskim rutama*

linijom (more/jezero), zelenom linijom, kao i mješovita ruta koja podrazumijeva korišćenje obje navedene rute.

Plava linija, osim krijumčarenja u akvatorijumu Skadarskog jezera, obuhvata i pomorsku rutu preko Luke Bar i teritorijalnih voda, iz pravca Italije ili Albanije i obrnuto.

Zelena linija podrazumijeva krijumčarenje kako preko zvaničnih graničnih prelaza, tako i preko većeg broja lokacija koje se nalaze duž granične linije. Na najfrekventnijim graničnim prelazima (Dobrakovo, Božaj, Dračenovac, Debeli Brijeg,

Sukobin) registrovano je i najviše slučajeva krijumčarenja, a duvanski proizvodi su se najčešće krijumčarili sakriveni unutar kamiona, autobusa, putničkih motornih vozila i vozova, i to u prtljagu ili specijalno napravljenim bunkerima. Van graničnih prelaza krijumčarenje se odvija dopremanjem robe do unaprijed dogovorenih mjesta u neposrednoj blizini granične linije, a potom se na različite načine, ručno ili na tovarnim grlima prenosi preko granice.

Što se tiče mješovite rute, uloga Crne Gore je tranzitna, a najčešći i po obimu najznačajniji je tranzit cigareta koji se odvijao preko Slobodne carinske zone Luke Bar i to od zemalja otpreme ka zemljama Evropske Unije. Kao zemlje porijekla javljaju se zemlje Off shore zone, Bliski Istok, Sjevernoafričke države, Ruska Federacija, UAE, Kina, Turska, Moldavija, Bugarska, Ukrajina, Bjelorusija, Albanija, Grčka, Kipar, a krajnja destinacija je tržište EU – Italija, Španija, Grčka i Velika Britanija.

Firme koje su vršile tranzit cigareta preko Slobodne carinske zone Luke Bar su posjedovale sva dokumenta za obavljanje ovog posla i najčešće su registrovane na "Off shore" destinacijama poput Hong Konga, Kariba, Dominikanske Republike, Urugvaja i drugih destinacija tzv. poreskog raja.

Na taj način cigarete legalno dolazile i skladištile se u Luci Bar, nakon čega je dolazilo do zloupotreba i to najčešće na dva načina:

- Nakon otpremanja cigareta iz Luke Bar i izlaska brodova iz naših

teritorijalnih voda, pošiljke mijenjaju dokumentaciju i krajnju destinaciju (registrovano je nekoliko zapljena cigareta da nakon izlaska iz Luke Bar, brodovi skrenu sa naznačene rute, npr. Libija i zbog navodnog kvara pokušavaju da pristanu u zemlje EU.), takođe u vodama Sredozemlja često se vrši pretovar sa većih na manje brodove, koji lakše dolaze do obale zemalja EU.

- Cigaretete ostaju u Crnu Goru, gdje se jedan dio prodaje na lokalnom tržištu, a drugi dio se krijumčari u zemlje okruženja (cigaretete koje su na ovaj način prokrijumčarene i nelegalno izašle iz skladišta slobodne zone, „razdužuju” se fiktivnim dokumentima navodnog izvoza koji je izvršen brodskim prevozom).

Najveći broj cigareta koji je dolazio u Luku Bar uglavnom je pristizao iz luka Famagusta, Đođa Di tauro, Konstanca, Port Said i Dubai.

” **Najčešći tranzit cigareta se odvijao preko Slobodne carinske zone Luke Bar. Kao zemlje porijekla javljaju se zemlje Off shore zone, Bliski Istok, Sjevernoafričke države, Ruska Federacija, UAE, Kina, Turska, Moldavija, Bugarska, Ukrajina, Bjelorusija, Albanija, Grčka, Kipar, a krajnja destinacija je tržište EU – Italija, Španija, Grčka i Velika Britanija.**

Osim originalnih cigareta koje su se dopremale u Luku Bar, a koje su namijenjene legalnom tržištu, registrovano je da su se u Luku Bar dopremale i:

Falsifikovane cigarete, u najvećem dijelu proizvedene u Kini, čija je krajnja destinacija sivo tržište zemalja Evropske unije, Azije, Afrike i Rusije.

Originalne cigarete proizvedene u Rusiji, Bugarskoj, Makedoniji, Ukrajini i Moldaviji koje su namijenjene isključivo prodaji na sivom tržištu zemalja Zapadnog Balkana i Evropske

STATISTIČKI PODACI O KOLIČINI I VRIJEDNOSTI ZAPLIJENJENIH CIGARETA

Godina	Količina (u paketima)
2017	3876
2018	36993
2019	3514 ¹
2020	1243
2021	50 921
Ukupno:	96 547

¹ Osim zaplene 62 150 šteka cigareta, utvrđen je i manjak u carinskom skladištu od ukupno 19 026 paketa cigareta

” **Najzastupljeniji zaplijenjeni brendovi cigareta oduzeti na sivom tržištu duvanskih proizvoda su: Marilyn, Cosmopolitan, Prestige, Corset i Eva Slims (proizvedene u Bugarskoj), Trokadero i FM (proizvedene u Makedoniji), Ashima (proizvedene u Kini), Mac super slims (UAE)...**

unije. Riječ je o cigaretama koje su označavaju pojmom “cheap white”, što podrazumijeva cigarete koje su legalno proizvedene, a koje su namijenjene prodaji na sivim tržištima na kojima je maloprodajna cijena cigareta višestruko veća u odnosu na njihovu proizvodnu cijenu. Ovaj vid krijumčarenja “cheap white” trenutno je dominantan i procjena je da predstavlja 30% tržišta cigareta EU.

Originalne cigarete koje se iz zemlje proizvodnje transportuju prema nekoj off shore inostranoj kompaniji, da bi se kasnije sa izmijenjenom dokumentacijom ponovo vratile u tu istu zemlju. Cilj ovakvog načina sprovođenja kriminalnih aktivnosti je sticanje dobiti kroz finansijske i poreske prevare.

Kroz dosadašnje istrage nije registrovano da se cigarete nelegalno proizvode u Crnoj Gori. Registrovani su slučajevi da se legalno proizvedene cigarete u Crnoj Gori uz korišćenje fiktivne dokumentacije plasiraju na ilegalno domaće tržište.

S obzirom na situaciju u prometu duvana i duvanskih proizvoda na crnogorskom tržištu, prepoznat je interes da se pojačaju aktivnosti svih

relevantnih institucija u Crnoj Gori kako bi se u što većoj mjeri suzbio ilegalni promet ovih proizvoda. Najviše slučajeva krijumčarenja registrovano je na najfrekventnijim graničnim prelazima, otvorenim prostorima i u maloprodajnim objektima. Sankcionisanje krijumčarenja podrazumijeva oduzimanje krijumčarene robe, izdavanje prekršajnih naloga i izricanje novčanih kazni, a u određenim slučajevima, kada se steknu zakonski uslovi i podnošenje krivičnih prijava.

Zaplijenjene cigarete su bile namijenjene kako daljem krijumčarenju tako i crnogorskom tržištu. U Crnoj Gori, krajnji i najvidljiviji učesnici krijumčarskih lanaca su ulični prodavci, pa tako imamo i veliki broj zapljena na pijačnim i otvorenim prostorima. Najviše takvih zapljena je izvršeno na teritoriji Podgorice, Berana, Kolašina, Bijelog Polja, Rožaja, Nikšića, Bara, Budve, Cetinja, Herceg Novog, Pljevalja i Danilovgrada.

Najzastupljeniji zaplijenjeni brendovi cigareta oduzeti na sivom tržištu duvanskih proizvoda su: Marilyn, Cosmopolitan, Prestige, Corset i Eva Slims (proizvedene u Bugarskoj), Trokadero i FM (proizvedene u Makedoniji), Ashima (proizvedene u Kini), Mac super slims (UAE), kao i Regina, Marble, Ibiza, Duhe classic, King, Virginia King, A1, Ma, Like, President, Fancy.

PRANJE NOVCA

Pranje novca omogućava OKG da inkorporiraju imovinsku korist stečenu kriminalnim aktivnostima u legalne tokove ekonomije. Međutim, način na koji se vrši pranje novca uveliko varira zavisno od nivoa stručnosti samih članova OKG, kao i od učestalosti i obima kriminalne aktivnosti.

Globalna priroda problema

Kriminalna tržišta koja uključuju opojne droge, trgovinu ljudima i krijumčarenje migranata privlače najveći broj organizovanih kriminalnih grupa i nastavljaju stvarati najveći profit među raznim kriminalnim tržištima u EU.

Pranje novca omogućava OKG da inkorporiraju imovinsku korist stečenu kriminalnim aktivnostima u legalne tokove ekonomije. Međutim, način na koji se vrši pranje novca uveliko varira zavisno od nivoa stručnosti samih članova OKG, kao i od učestalosti i obima kriminalne aktivnosti. Kriminalne mreže kontinuirano nastoje da iskoriste najnoviju tehnologiju kao što su kriptovalute i anonimni načini plaćanja. Brza obrada transakcija i razvoj efikasnih alata za anonimizaciju značajne su prepreke u identifikaciji učesnika u transakcijama kao i identifikaciji stvarnih vlasnika imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.

” **Pranje novca putem građevinskih djelatnosti i poslova sa nekretninama i dalje je visokorizična oblast, jer i dalje relativno lako može apsorbovati velike količine kapitala. Kontinuirani porast prometa nekretnina može ukazivati na mogućnost stvaranja nerealno povećanih cijena nekretnina usled aktivnosti kriminalnih struktura**

Na globalnom planu primjetan je trend da OKG sve više koriste usluge drugih organizacija koje su osnovane kao legalni privredni subjekti kao provajderi za pranje novca. S tim u

vezi, u zamjenu za određenu proviziju u iznosu od 5 – 8 % privredni subjekti koji su provajderi nude složene tehnike za pranje novca, osnivanje velikog broja fiktivnih pravnih lica, obično sa jednim zaposlenim, dalje poslovne djelatnosti, miješanje legalnog i “prljavog” novca, i na kraju dovršiti pranje novca u ime drugih OKG.

Kada je gotovi novac u pitanju, on i dalje ostaje kao samo jedna od karika u nelegalnim tokovima novca, prokrijumčaren od strane kurira ali sve više i kroz poštanske, paketne pošiljke.

Faktori koji mogu definisati da li su određena država ili geografsko područje u većoj mjeri ranjivi na pranje novca mogu obuhvatiti različite kriterijume, obično je riječ o:

- državama, odnosno geografskim područjima koja su izložena sankcijama, embargu ili nekim sličnim mjerama koje su uvedene od strane Ujedinjenih nacija, Evropske unije ili Sjedinjenih Američkih Država;
- državama, odnosno geografskim područjima koja ne posjeduju odgovarajući sistem za spriječavanje pranja novca, shodno relevantnim listama, među kojima su Filipini, Južni Sudan, Haiti, Pakistan, Zimbabve, Sirija, Gibraltar - Hong Kong;
- državama, odnosno geografskim područjima za koje je iz pouzdanih izvora utvrđeno da imaju visok nivo korupcije ili drugih vidova kriminaliteta;

- državama tzv. poreskog raja, kao što su Bahami, Delaver, Britanska djevičanska ostrva, Belize, koje su sjedište velikog broja pravnih lica iz kojih ili prema kojima su adresirane sumnjive novčane transakcije.

Stanje u regionu

Pranje novca putem građevinskih djelatnosti i poslova sa nekretninama i dalje je visokorizična oblast, jer i dalje relativno lako može apsorbovati velike količine kapitala. Kontinuirani porast prometa nekretnina može ukazivati na mogućnost stvaranja nerealno povećanih cijena nekretnina usled aktivnosti kriminalnih struktura uslovljenih potrebom plasiranja značajnih količina novčanih sredstva u oblast građevinarstva.

Prema procjeni Kancelarije Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC), pranje novca čini oko 2,7% globalnog BDP-a ili 1,6 biliona USD. Međunarodni monetarni fond (MMF) navodi da „oprani novac“ ukupno čini između 2% i 5% globalnog BDP-a. Primjenjujući ove postotke na Zapadnom Balkanu, svake bi se godine „opralo“ između 1,8 i 4,6 milijardi eura.

Stanje u Crnoj Gori

Predikatna krivična djela koja se svrstavaju u red visokog nivoa prijetnji za pranje novca su poreska krivična djela, zloupotreba položaja odgovornog lica, zloupotreba službenog položaja, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, kao i različiti oblici kriminalnog djelovanja

pripadnika organizovanih kriminalnih grupa u zemlji i inostranstvu.

Krivično djelo pranje novca je jedno od najsloženijih krivičnih djela, kako u pogledu otkrivanja tako i u pogledu procesuiranja, odnosno pribavljanja dokaza koji potkrepljuju postojanje osnovane sumnje da je izvršeno ovo krivično djelo. Način izvršenja, te karakter izvršilaca ovog krivičnog djela opravdava da se ono svrsta u kategoriju djela tzv. bijelog okovratnika. To samo ukazuje da je način izvršenja djela izuzetno složen i sofisticiran, a njegovi izvršioци su nerijetko profesionalci u tom poslu.

” **Razvoj digitalne ekonomije uslovio je brži protok novca, što je dovelo do smanjenja ličnog, fizičkog prisustva klijenata i njihove potpune identifikacije. Navedenoj situaciji u značajnoj mjeri doprinio je i porast novih proizvoda na IT platformama za platne usluge i transfer novca, kao što je Paysend, Xe i Rewire.**

Rizik od involviranosti OKG u pranje novca izražen je kroz mogućnost njihovog učešća u off - shore firmama, otvaranja firmi koje u Crnoj Gori posluju u različitim oblastima, pa sve do kupovine pokretnih i nepokretnih stvari i drugih luksuznih dobara. Takođe, u vlasničkim strukturama firmi nalaze se članovi porodice ili druga njima bliska lica, koji su često i vlasnici vrijednih nepokretnosti, stečenih novcem koji je prihodovan kriminalnim aktivnostima.

Kada je riječ o pranju novca kao sektori koji su posebno ranjivi, prepoznati su sljedeći sektori:

□ Platna sredstva zaplijenjena u okviru istrage pranja novca

- **Bankarski sektor** posebno je izložen riziku za integraciju novca sumnjivog porijekla, što je potvrđeno i konkretnim slučajevima u kojima su kriminalne strukture pokušale da najveći dio novčanih sredstava bez adekvatnog porijekla plasiraju kroz različite bankarske transakcije u legalne tokove;
- **Sektor tržišta nekretnina.** U Nacionalnoj procjeni rizika, sektor nekretnina označen je kao rizičan, zbog svog intenzivnog razvoja i generisanja velike količine novca. U Crnoj Gori je ovo pitanje posebno važno imajući u vidu da se ekonomija u velikoj mjeri oslanja na strane direktne investicije, a važan dio tih investicija predstavljalo je ulaganje u kupovinu nepokretnosti, kroz transakcije iz off - shore zona, iz Ruske Federacije i Turske;
- **Sektor igara na sreću,** sa posebnim fokusom na kazina, rizičan je zbog velikih gotovinskih transakcija naročito od strane nerezidentnih lica, što dodatno usložnjava utvrđivanje porijekla novca. Takođe, online igre na sreću, na primjer kada državljanin Crne Gore otvori nalog u inostranom internet kazinu, putem email adrese i transferiše veći iznos novca nepoznatog porijekla na svoj nalog, sa kreditne kartice ili platne platforme, pay pall, pay send, skrill i slično. Nakon izvršene transakcije uloži nisku sumu novca na igranje, nakon čega povlači novčana sredstva kao "dobitak" ostvaren igrama na sreću. Takođe, više otvorenih podnaloga kod internet kazina prema ranije dogovorenom scenariju

istovremeno ulazi u internet kazino i zajedno „sjedaju“ za isti virtuelni sto za igru. Jedan od igrača koji je deponovao značajna sredstva na podnalog koristeći glavni nalog otvoren kod platnih platformi, namjerno gubi u namještenoj, prethodno dogovorenoj igri u korist drugih igrača za stolom, koji nakon toga ostvareni dobitak povlače sa podnaloga i koristeći glavni nalog sredstva gotovinski podižu u trećim državama uz isplatnicu sa stvarnim dobitkom ostvarenim igranjem igara na sreću putem interneta.

- **Sektor tržišta kapitala**, prevashodno zbog nedovoljno zaokruženog zakonodavstva, lako dostupnih i prenosivih proizvoda, otežanog identifikovanja stvarnih vlasnika i off shore investitora. Posebno rizične su „custody“ usluge poslovnih banaka, u kojima čak i fizička lica, kako rezidentni tako i nerezidenti, mogu kupovati obveznice države Crne Gore, sa određenim rokom dospijeca. Modus operandi podrazumijeva isplata, što bi mogla da bude i krajnja faza u procesu pranja novca jer će sa rokom dospijeca fizičko lice kao porijeklo prikazati „isplata kamate od državnih obveznica“.

Najčešće metode koje se koristi prilikom pranja novca su:

- **simulovani privredno - pravni poslovi i izvlačenje novca preko povezanih lica**, na način da povezana privredna društva vrše transfere novca na osnovu fiktivne poslovne dokumentacije i prenos novca sa računa privrednih

društava na račune fizičkih lica po raznim osnovama;

- **promet nekretnina** u kojima se kao kupci pojavljuju pravna lica registrovana u off - shore zonama ili uplata gotovog novca od strane fizičkih lica, pri čemu se uglavnom radi o nerealnim cijenama nekretnina. Veliki broj kupoprodajnih ugovora se realizuje gotovim novcem, a notarske kancelarije rijetko provjeravaju porijeklo tog novca ili ugovori često sadrže stavku da je kupoprodajna cijena već isplaćena prije zaključenja ugovora, djelimično ili u cjelosti;
- **izvlačenje novca** iz Budžeta po osnovu zahtjeva za povraćaj PDV-a, simulovanim poslovima i fiktivnim radnjama prenosa novca i izvlačenja gotovine preko računa fizičkih lica i preduzetnika, kao fiktivnim

Platna sredstva zaplijenjena u okviru istrage pranja novca

poslovanjem radi lažnog iskazivanja prava na povraćaj PDV - a;

- **finansijske transakcije** realizovane kroz usluge trgovine elektronskih putem (e-commerce). Usluga e-trgovine je usluga putem koje se vrši prodaja proizvoda ili usluga putem interneta, prihvatanjem platnih kartica Visa International/ MasterCard na e-prodajnom mjestu klijenta. Radi se o transferima novca u većim iznosima sa pravnih lica koja su registrovana u Crnoj Gori na pravna lica u inostranstvu, a vezano za e-komerc servis. U pitanju je veći broj rezidentnih pravnih lica koja su registrovana na istoj adresi bez broja i sa istom djelatnošću kompjuterskog programiranja i usluga za kompjutersko programiranje. Modus operandi predstavlja registrovanje navedenih pravnih lica na period od godinu dana, a potom njihovo brisanje iz Centralnog registra privrednih subjekata.
- **korišćenjem pripejd platnih kartica** na kojima se uplaćuje novac za određenu kriminalnu aktivnosti npr. prodaju narkotika na uličnom nivou, kroz korišćenje informacionih tehnologija, pri čemu se novac uplaćuje on line ili polaganjem keša na bankomatu, nakon čega se vrši podizanje gotovine na bankomatima.
- **međunarodni platni promet bez prepoznate stvarne svrhe** – tranzitni novac koji se plasira posredstvom finansijskih platformi i tzv. „protočnih ili bojler firmi“ kroz brojne transakcije iz inostranstva, pri čemu

navedene firme nemaju pravu svrhu poslovanja u zemlji, a koje primljeni novac dalje transferišu na brojne destinacije u drugim državama, gdje su osnov transakcije računarske i usluge programiranja i konsalting usluge. Takođe, transakcije se odnose na off - shore destinacije ili države koje imaju slabo razvijene sistema spriječavanja pranja novca i finansiranja terorizma - Gibraltar, Hong-Hong i druge.

- **gotovinski zajmovi** u visokim iznosima pri čemu ne postoje podaci o porijeklu novca, a kao garancija oblično služe različite vrste nepokretnosti.

Kada su u pitanju tipologije i trendovi pranja novca, uočava se da se one ponavljaju duži niz godina i za očekivati je da i ubuduće budu prisutni i uz rast međunarodnog platnog prometa tzv. tranzitnog novca.

Usled poremećaja funkcionisanja svjetske ekonomije uzrokovane pandemijom COVID 19, te ograničenja fizičkog kretanja, došlo je do ekspanzije on line trgovine robama i uslugama, kao i porasta korišćenja platnih platformi. Razvoj digitalne ekonomije uslovio je brži protok novca, što je dovelo do smanjenja ličnog, fizičkog prisustva klijenata i njihove potpune identifikacije. Navedenoj situaciji u značajnoj mjeri doprinio je i porast novih proizvoda na IT platformama za platne usluge i transfer novca, kao što je Paysend, Xe i Rewire.

TERORIZAM I EKSTREMIZAM

Obzirom da je stepen prijetnje od terorizma u Crnoj Gori promjenjiva kategorija (trenutno je niskog intenziteta) i da je uglavnom uslovljen dešavanjima na globalnom, ali i regionalnom planu, u narednom periodu mora se posmatrati i pratiti kao jedan od mogućih izazova koji mogu uticati na bezbjednost države.

Globalna priroda problema

U novijoj historiji gotovo da ne postoji ni jedna zemlja koja je imuna na terorizam, a koji sada predstavlja globalni problem, s obzirom na činjenicu da terorizam kao javni oblik u jednoj sredini, po pravilu nikada ne ostaje izolovan na određenom prostoru već se veoma brzo širi i na druge prostore.

Terorizam svoju inspiraciju nalazi u različitim ideologijama (radikalnim religijskim, nacionalističkim, separatističkim, nasilnim ljevičarskim, desničarskim, anarhističkim itd.).

Terorističke i nasilne ekstremističke aktivnosti više se ne vrše isključivo od strane centralizovanih i hijerarhijski postavljenih organizacija, već uključuju i manje grupe i pojedince koji djeluju samostalno i planiraju napade pod ograničenom ili nikakvom nadležnošću nadređene organizacije i time napore za njihovim sprečavanjem čine još težim.

Ovaj globalni izazov i dalje predstavlja ozbiljnu prijetnju međunarodnom miru i bezbjednosti i kao takav ostaje visoko na agendi prioriteta velikog broja zemalja.

Stanje u regionu

Zapadnog Balkana

Vojni poraz ISIL/DAESH u Siriji i Iraku znatno je smanjio/ograničio njihove kapacitete za izvođenje velikih, koordiniranih napada u Evropi. Međutim, sljedbenici ove terorističke organizacije će i dalje nastojati da izvrše samostalno organizovane manje terorističke napade

protiv Zapada i njihovih interesa. Svakako, radikalizacija, kao rezultat ideološkog narativa propagande ISIL/DAESH će nastaviti da negativno utiče na sliku prijetnje u Evropi, bez obzira na trenutnu situaciju u Siriji i Iraku.

I pored toga što je prekid odlazaka osoba na ratišta u Siriji ili Iraku, uočeni trend opadanja broja povratnika sa stranih ratišta, kao i anti - Covid mjere uticao na smanjenje terorističke prijetnje na Zapadnom Balkanu (ZB), nagomilan radikalni potencijal u ovom regionu upozorava na stalan oprez zbog prisustva radikalizovanih grupa i pojedinaca, prevashodno iz miljea koji zagovara ideologiju ISIL/DAESH i iz kategorije stranih terorističkih boraca.

Najnovija dešavanja na sjeveru Sirije mogla bi uticati da jedan broj žena i djece smještenih u kurdskim kampovima, kao i ISIL boraca, napuste tu zonu i krenu ka evropskim destinacijama, što predstavlja novi bezbjednosni rizik, posebno sa aspekta mogućeg propagiranja radikalnih ideologija.

Zabrinjavaju i aktuelna dešavanja u Avganistanu koja mogu imati dalekosežne posljedice po bezbjednosne prilike širom svijeta pa i na Zapadni Balkan. Opasnost od infiltracije terorista u uslovima masovnog priliva migranata i izbjeglica predstavlja realnu opasnost.

Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora se, kao i druge države u regionu i šire, već duži vremenski period susreće sa pojavom da na njenoj teritoriji egzistiraju lica sa radikalnim vjerskim i drugim uvjerenjima.

Protok vremena uslovio je povećanje broja ove kategorije lica prvenstveno zbog spoljnog uticaja odnosno kontinuiranog propagandnog djelovanja radikalnih vjerskih propovjednika, grupa i pojedinaca iz regiona. Pored vjerskih okupljanja, koja su korišćenja za indoktrinaciju, veliku ulogu u ovom procesu je imala i savremena komunikaciona i informaciona tehnologija.

Obzirom da je selafizam u Crnu Goru "uvezen" iz okruženja može se konstatovati da se dešavanja u okviru ovih struktura na Zapadnom Balkanu u visokom procentu reflektuju na selafijsku zajednicu u našoj zemlji.

U Crnoj Gori, osim pojedinaca, i dalje djeluje nekoliko selafijskih grupa, koje se nalaze na različitim nivoima radikalizacije, a činjenica koja posebno zabrinjava je prisustvo povratnika- boraca sa stranih ratišta i podržavaoca terorističkih organizacija poput ISIL/DAESH-a.

I dalje se uočava međunarodna komponenta u aktivnostima pripadnika ovih grupa i njihova fokusiranost na pokušaje širenja radikalnih ideologija prevashodno na mlađu populaciju.

Praćenjem stanja detektovan je i nastavak procesa radikalizacije pripadnika romske populacije. Važnu ulogu u ovom procesu imaju islamske romske organizacije iz Evrope, koje im pružaju kontinuiranu finansijsku podršku u realizaciji velikog broja projekata.

U Crnoj Gori je evidentirano postojanje nekoliko paradžemata navedenih grupa u okviru kojih se sprovodi

vjerska indoktrinacija, ali isti za sada ne predstavljaju regrutne centre ili mjesta u kojima se realizuju aktivnosti u vezi sa planiranjem i izvršenjem krivičnih djela iz oblasti terorizma.

Iako u periodu prikupljanja podataka nije bilo odlazaka, kao ni povratka sa stranih ratišta državljana Crne Gore, i dalje je aktuelan mogući povratak preostalog broja crnogorskih državljana u matičnu državu.

Učestali pozivi pojedincima ("usamljeni vukovi" i dr.) da izvode napade manjih razmjera, koji ne iziskuju posebna znanja i vještine, ostaje i u narednom periodu kao jedna od bezbjednosnih prijetnji.

Pored navedenog, Crna Gora je prepoznata i kao poželjna destinacija, pogotovo u ljetnjim mjesecima, za boravak pripadnika radikalnih vjerskih grupa iz regiona ali i Zapadne Evrope. Analizom ove kategorije lica uočeno je da među njima ima pristalica terorističkih organizacija, povratnika sa sirijsko-iračkog ratišta, ali i lica koja su procesuirana ili su odslužila kaznu zatvora u vezi sa krivičnim djelima terorizma ili učešća u stranim oružanim formacijama.

Obzirom da je stepen prijetnje od terorizma u Crnoj Gori promjenjiva kategorija (trenutno je niskog intenziteta) i da je uglavnom uslovljen dešavanjima na globalnom, ali i regionalnom planu, u narednom periodu mora se posmatrati i pratiti kao jedan od mogućih izazova koji mogu uticati na bezbjednost države.

SAJBER KRIMINAL

U izvještajnom periodu, Crna Gora se suočila sa porastom sajber napada i prisutan je porast krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Prijetnju predstavljaju krivična djela vezano za krađu identiteta, računarskih prevara, krađa naloga, ransomware, narušavanje prava intelektualne svojine, a sve više su prisutna i krivična djela dječje pornografije tj. širenje sadržaja o seksualnom zlostavljanju djece.

Globalna priroda problema

Sajber kriminal, u posljednjem periodu pokazuje trend rasta, predstavljajući globalni problem. Pogađa građane, preduzeća i organizacije širom svijeta i ostaje među najdinamičnijim oblicima kriminala sa kojima se susreću organi za sprovođenje zakona. Dok su ransomware, kompromitacija poslovnih e-mailova i socijalni inženjering ostali kao najčešće prijetnje sajber kriminala, njihovo izvršenje se stalno razvija i čini ove kriminalne aktivnosti složenim za otkrivanje i istragu. Ransomware (ucjena putem zaključavanja sadržaja) ostaje jedna od najdominantnijih prijetnji i predstavlja značajnu indirektnu prijetnju preduzećima i organizacijama, uključujući kritičnu infrastrukturu. Upotreba tradicionalnog masovno distribuiranog ransomware-a je u opadanju, a izvršiocima sve više targetiraju privatne kompanije, zdravstveni i obrazovni sektor, kritičnu infrastrukturu i vladine institucije. Promjena načina napada ukazuje na to da se mete biraju na osnovu svojih finansijskih mogućnosti tj. kako bi finansijski zahtjevi za otkupom, odnosno otključavanjem podataka bili veći a plaćeni što prije, jer njihove žrtve posjeduju novac a bez podataka svakodnevno gube novac i klijente tako da žele da nastave sa radom što je prije moguće.

Za korišćenje socijalnog inženjeringa, posebno "phishinga" koji je takođe u ekspanziji, sve više se angažuju hakeri koji rade za kriminalne grupe uz naknadu. Pored navedenog u Evropi se sve više koristi računarska prevara metodom zamjena sim

kartica (*SIM swapping*), što je jedan je od novih ključnih trendova ovih godina na tlu Evrope, koji je izazvao značajne finansijske gubitke i privukao značajnu pažnju Evropskih agencija za borbu protiv kriminala.

Ova vrsta napada se koristi uz primjenu socijalnog inženjeringa preko čega se dolazi do podataka o korisnicima što im dozvoljava da dođu u posjed originalne SIM kartice tj. broja telefona dozvoljavajući kriminalcima da zaobiđu mjere dvofaktorne autentifikacije zasnovane na tekstualnim porukama (2FA), čime stiču potpunu kontrolu nad osjetljivim nalozima svojih žrtava, kako prije svega online pristupu bankarskom računu, tako i povjerljivim privatnim i poslovnim podacima.

Pored navedenog, jedna od uobičajenih standardnih prijetnji odnosi se i na zloupotrebu poslovnih emailova gdje kriminalci prikupljaju podatke o poslovnim procesima, formama i klijentima.

Pandemija COVID-19 izazvala je značajne promjene i inovacije u oblasti sajber kriminala. Kriminalci su osmislili i nove metode napada i prilagodili postojeće kako bi iskoristili situaciju, kao i nove pravce napada i nove grupe mete napada. Ekspanzija rada na daljinu skeniranjem, tokom pandemije omogućila je kriminalcima enormno veliki broj potencijalnih ciljanih korisnika u mrežama u potrazi za nesigurnim vezama za rad na daljinu i pristup poslovnim kompjuterima i sistemima, gdje se najčešće koriste ranjivosti virtuelne privatne mreže (VPN).

Tokom pandemije i mjera koje su sprovedene, evidentno je da djeca provode veći dio vremena na internetu, što je dovelo i do naglog porasta zloupotrebe ličnih podataka na internetu, kao i do mogućnosti da maloljetnici sada imaju veću vjerovatnoću da nesvjesno sami proizvode materijal koji se zloupotrebljava na internetu. Nastavljeno je sa ekspanzijom materijala o seksualnom zlostavljanju djece koji se dijeli i aktivno trguje na peer – to - peer (P2P) mrežama i Dark Webu, gdje se kriptovalute koriste za plaćanja pristupa pojedinim sadržajima. Navedeno i druge ilegalne prodavnice su se proširile i nude sadržaj preko različitih kanala koja omogućava zaštićenu tj. kriptovanu komunikaciju kao što su Telegram i Wickr naročito nakon više akcija organa za sprovođenje zakona prema DarkWeb prostoru. Sajber kriminalci prikrivaju i “peru” nezakonito zarađena sredstva putem kriptovaluta, a korišćenjem legitimnih VPN servisa prikrivaju svoje aktivnosti na internetu.

Upotreba sofisticiranih šifrovanih aplikacija za komunikaciju predstavlja značajan rizik od zloupotrebe i otežava organima za sprovođenje zakona da otkriju i istraže sajber kriminal. Takođe, koriste države koje zaostaju u implementaciji najnovijih standarda u zakonskoj regulativi i politikama borbe protiv zloupotreba na internetu, a posebno za hostovanje web servisa koji ne bilježe dovoljno podataka za identifikaciju vlasnika i korisnika.

Činjenica je da se zloupotreba interneta i globalnog digitalnog okruženja, koje su već prepoznate kao prijetnje u Evropskoj uniji, mogu se u narednom periodu preslikati na situaciju u Crnoj Gori.

Svi korisnici koji posjeduju značajna finansijska sredstva mogu biti interesantne mete sajber kriminalcima gdje god se nalazili, a isto tako sajber kriminalci koji djeluju iz Crne Gore mogu izvršiti krivično djelo bez obzira na lokaciju žrtve. Usložavanjem situacije, politikama konfrontacije, podjela i nepovjerenja između Istoka i Zapada, značajno može biti i ugrožena bezbjednost i kritična infrastruktura državnih organa gdje bi se pored motivacije sticanja profita nelegalnim sajber aktivnostima moglo doći i do politički motivisanih napada. Ove vrste napada se u kontinuitetu bilježe prilikom važnih događaja kao što su parlamentarni izbori ili slično, gdje je infrastruktura u Crnoj Gori suočena sa učestalim napadima na sajtove državnih institucija, stranice pro - NATO i pro - EU političkih partija, kao i medija i nevladinih organizacija. Ove grupe imaju velike mogućnosti u izvršavanju zadataka,

globalno su povezane i mogu lako ostvariti pristup neophodnim resursima za sprovođenje DDoS i napada sofisticiranim ransomware kampanjama.

Ekspanzijom tehnologija rada od kuće tokom pandemije, organizacije su bile prisiljene promijeniti svoje strategije i brzo usvojiti tehnologije koje bi podržale novu realnost rada na daljinu. To je omogućilo sajber kriminalcima da iskoriste prednosti brzog uvođenja ovih tehnologija rada na daljinu i iskoriste ih za početni pristup. Eksploatacija takvih tehnologija uključivala je stare, "nezakrpljene" i novootkrivene ranjivosti koje su omogućavale pristup sistemima, a kao jedna od stvari koja može biti zlopotrijebljena je da povratak u kancelariju može ostaviti ove usluge rada na daljinu

bez kontrole, što će pružiti dodatne mogućnosti za zloupotrebe.

U izvještajnom periodu, Crna Gora se suočila sa porastom sajber napada i prisutan je porast krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Prijetnju predstavljaju krivična djela vezano za krađu identiteta, računarskih prevara, krađa naloga, ransomware, narušavanje prava intelektualne svojine, a sve više su prisutna i krivična djela dječje pornografije tj. širenje sadržaja o seksualnom zlostavljanju djece. Takođe je i rasprostranjena pojava korišćenja online platformi, u prvom redu društvenih mreža, u cilju širenja jezika mržnje i prijetnji, izazivanja panike i širenja lažnih vijesti i dezinformacija, kako pojedinačno ili u manjim grupama, tako i na veoma organizovan način

BROJ RAZLIČITIH OBLIKA SAJBER KRIMINALA PO GODINAMA

Godina	Napad na web sajtove i IS	Prevare putem Interneta	Zloupotreba profila na društvenim mrežama	Neprikladan sadržaj na Internetu	Malver	Ostali (Uznemiravanje, ucjene, krađa identiteta...)	Ukupno
2011	1	-	-	-	-	-	1
2012	3	2	-	1	-	-	6
2013	5	3	10	-	1	3	22
2014	5	6	20	5	-	6	42
2015	6	17	37	19	17	36	132
2016	18	20	36	14	50	25	163
2017	91	18	34	9	368	12	532
2018	13	68	50	6	363	37	537
2019	19	70	79	11	387	38	604
2020	25	84	90	15	383	44	641
2021	21	75	86	9	430	51	672

upotrebom sofisticiranih metoda i alatima sa preciznim targetiranjem.

Usled brzog razvoja informacionih tehnologija, korišćenja online plaćanja usluga i komunikacija, za očekivati je da se nastavi ubrzani razvoj i povećan obim kriminalnih aktivnosti iz sajber prostora u Crnoj Gori. Olakšavajući faktor za razvoj kriminalnih aktivnosti u sajber prostoru predstavlja nedovoljna svijest i informatička pismenost krajnjih korisnika u Crnoj Gori, nedostatak specijalista u organima za sprovođenje zakona koji se bave pitanjima sajber kriminala, kao i laka dostupnost materijala/priručnika i alata koji omogućavaju čak i laicima da izvrše značajna krivična djela i velika popularnost društvenih mreža koja čini vrlo ranjivim sve starosne strukture. U kontekstu navedenog, posebno treba da zabrinjava detektovanje visokosofisticiranih

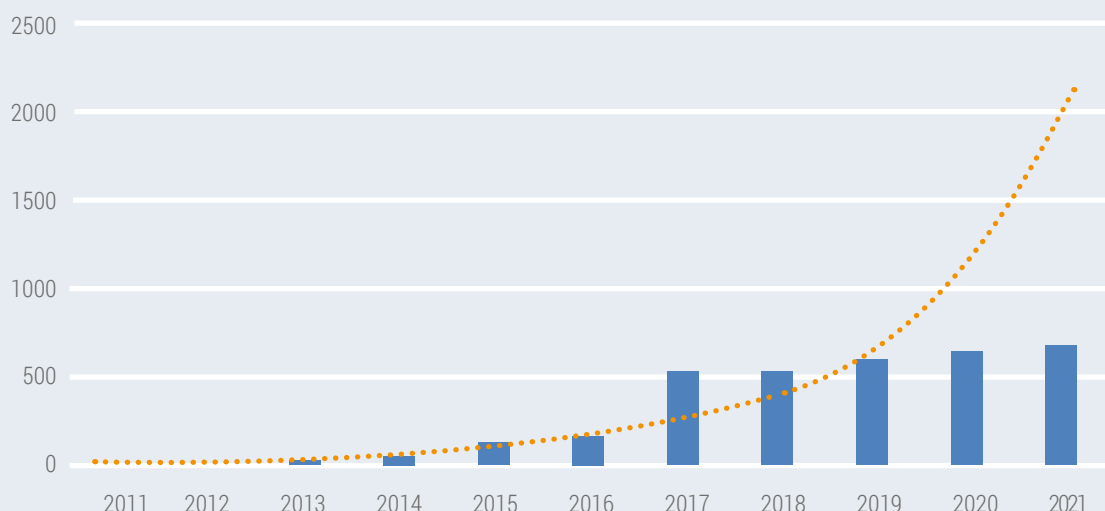
malicioznih softvera koji napadaju državnu kritičnu informatičku strukturu, organizacije i medije koje su posvećene Evroatlantskim integracijama i koji se mogu kategorizovati u sajber špijunažu. Za očekivati je da će se ove vrste napada intenzivirati u narednom periodu.

U odnosu na prethodni izvještaj primjetan je porast DDoS napada i lažne elektronske pošte, kako na adrese državnih organa, tako i na adrese novinarskih portala i političkih partija.

Najčešći oblici kriminala se odnose na:

- Zloupotrebe profila na društvenim mrežama u vidu prijetnji, lažnog identiteta i slično, gdje napadač preuzima kontrolu nad korisničkim profilima žrtve na društvenim mrežama i ostavlja u ime vlasnika

PRIJAVE VEZANE ZA SAJBER KRIMINAL

neprimjereni sadržaj, sve u cilju kompromitovanja vlasnika profila;

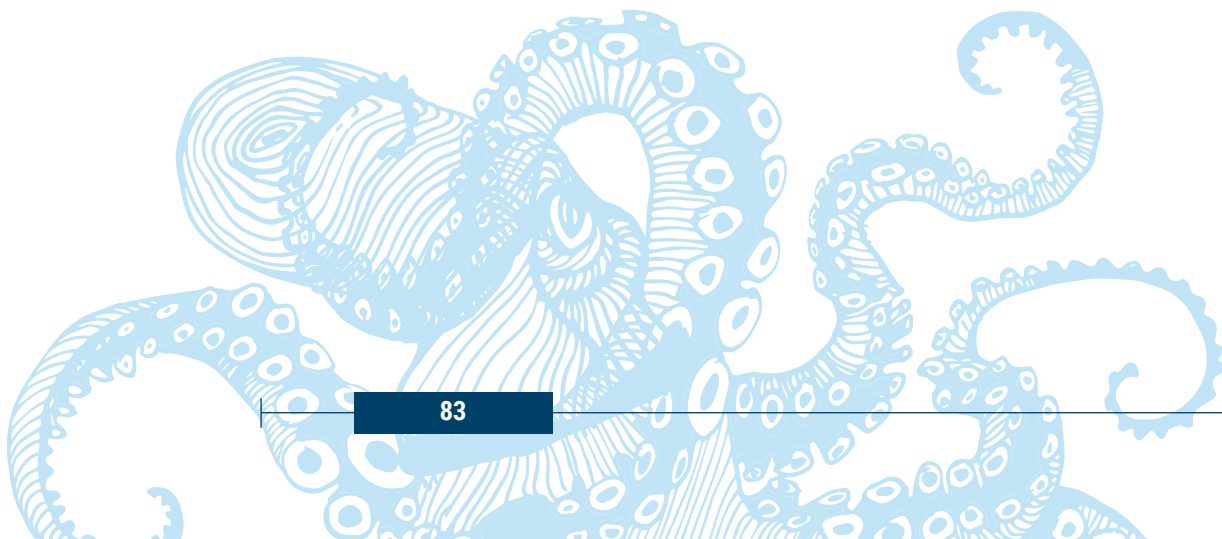
- Objavljivanje neprikladnog sadržaja na Internetu, uključujući i materijal koji se odnosi na maloljetna lica;
- Širenje malvera uključujući maliciozne programe za ucjenu, tj. ransomware, (virusi kriptuju podatke na zaraženom računaru i napadač traži od žrtve da izvjese sumu novca uplati na određeni račun, da bi dobila ključ za kriptovane podatke);
- DDoS napade na informacione sisteme državnih organa i pravnih lica, na web sajtove i portale Vlade Crne Gore, na web sajtove medijskih kuća i političkih partija;
- Lažnu elektronsku poštu;
- Finansijske prevare - bankarske prevare;
- Dječju pornografiju - širenje materijalom o seksualnom zlostavljanju djece;
- Lažne vijesti, govor mržnje;
- DDoS napade na strane IP adrese gdje se u tzv. botnet-ovima javljaju IP adrese sa adresnog prostora Crne Gore.

Bankarske prevare su pojedinim kriminalnim grupama donijele

veliku finansijsku dobit, međutim nije registrovano da su visokorangirane organizovane kriminalne grupe uključene u klasične oblike sajber kriminala, ali su izuzetno zainteresovane za usluge lica - specijalista za ovu vrstu kriminala u dijelu ekspertize i prikupljanja podataka.

Kad su u pitanju bankarske prevare glavni modus operandi je podrazumijevao krađu podataka klijenata banke metodom "phishinga" prilikom trgovine na Internetu, pravljenjem lažnih mail naloga (izuzetno sličnog originalnom) ili lažnih web stranica vrlo sličnih originalnim. Koriste se specijalisti koji imaju prvenstveno dobro informatičko znanje, poznaju bankarski sektor, odlično poznaju informacione tehnologije i načine za krađu podataka, poznaju strane jezike i dr., a kao jedna od budućih prijetnji mogu biti tzv. "trojanci" kod mobilnih uređaja zbog povećane popularnosti mobilnog bankarstva.

Prema izvještaju Centra za strateška i međunarodna istraživanja, procjenjuje se da godišnja šteta od sajber kriminala, na globalnom nivou, iznosi više od 400 milijardi eura. Na osnovu ovih podataka možemo zaključiti da su posljedice sajber kriminala, koji ne zaobilazi ni Crnu Goru, teške i dalekosežne, kako u finansijskom tako i političkom smislu.

Predlog liste nacionalnih prioriteta

usvojen od strane Biroa za operativnu koordinaciju

Razmatrajući zaključke definisane kroz Procjenu opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori, a oslanjajući se na međusobnu korelaciju operativnih podataka i strateških informacija, kao i drugih relevantnih dokumenata, sa posebnom osvrtom na SOCTA Europol, koristeći multidisciplinarni i međuagencijski pristup, cijenimo da su najveće prijetnje po bezbjednost i društveno - ekonomske interese, a ujedno i prioriteti u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala:

1. Djelovanje visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa

sa posebnim fokusom na organizovane kriminalne grupe koje u sklopu djelovanja karakteriše strateško usmjerenje ka izvršenju teških krivičnih djela protiv života i tijela, korupciji kao metodu rada i pranju novca kroz zloupotrebe posebno „ranjivih“ privrednih oblasti.

2. **Krijumčarenje narkotika** kao dominantna kriminalna aktivnosti najvećeg broja visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa, sa posebnim fokusom na aktivnosti koje se odvijaju na transnacionalnom nivou, a koje su na području Crne Gore i Zapadnog Balkana jedan od ključnih pokretača niza drugih kriminalnih aktivnosti.

3. **Korupcija sa posebnim fokusom na korupciju na visokom nivou**, počinjenu od strane lica koja imaju svojstvo javnih funkcionera,

shodno odredbama Zakona o sprječavanju korupcije, uz akcenat na pokretanje istraživanja i proaktivnih istraga usmjerenih na otkrivanje i procesuiranje korupcije u oblastima javne uprave i organa za sprovođenje zakona, javnih nabavki i tendera, zdravstva, urbanizma (sa posebnom pažnjom na prostorno planiranje, infrastrukturu i posljedice po životnu sredinu), građevinarstva, obrazovanja i lokalne samouprave.

4. Ilegalne migracije i trgovina ljudima

pri čemu treba naglasiti da su kriminalne strukture u prethodnom četvorogodišnjem periodu počele da koriste teritoriju Crne Gore kao tranzitno područje za krijumčarenje ljudi, dok se u oblasti trgovine ljudima posebna pažnja mora usmjeriti na različite oblike seksualne eksploatacije.

5. Krijumčarenje akciznih roba,

sa posebnim fokusom na dalje suzbijanje krijumčarenja i nedozvoljene trgovine duvanskim proizvodima – cigaretama.

6. Sajber kriminal,

kao nova prijetnja koja tokom posljednjih godina, kako na globalnom nivou, tako i u Crnoj Gori bilježi trend rasta sa diverzifikacijom velikog broja potencijalnih opasnosti, usljed kojih se očekuje da se na teritoriji naše zemlje nastavi ubrzani razvoj i povećani obim kriminalnih aktivnosti iz sajber prostora.

7. Terorizam i ekstremizam,

sa fokusom na suprotstavljanje svim oblicima radikalnog vjerskog i nacionalnog ekstremizma i radikalizma i definisanje jasnih koraka u suprotstavljanju pojavama koje potpomognute elementima inostranosti predstavljaju pogodno tlo za indoktrinaciju i radikalizaciju.

8. Nasilje i zloupotreba vatrenog

oružja od strane operativno interesantnih lica i pripadnika organizovanih kriminalnih grupa koji negativno utiču na stanje bezbjednosti u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na suzbijanje upotrebe improvizovanih eksplozivnih naprava i drugih oblika zloupotrebe vatrenog oružja koje doprinose uznemirenju javnosti i stvaranju subjektivnog osjećaja i percepcije o nepostojanju lične i imovinske sigurnosti kako građana, tako i drugih lica – stranaca koji iz privatnih ili poslovnih razloga borave na teritoriji Crne Gore.

Literatura

- European Monitoring Centre for Drugs Addiction – “European Drug Report – Trends and Developments”, 2021 - Evropski centar za praćenje zavisnosti od droga – „Evropski izveštaj o drogama – Trendovi i razvoj“, 2021;
- Frontex, „Risk Analysis for 2020“ - „Analiza rizika za 2020. godinu“;
- Frontex, „Risk Analysis for 2021“ - „Analiza rizika za 2021. godinu“;
- The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, “Hotspot of organized crime in the Western Balkans”, 2019 - Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, „Žarište organizovanog kriminala na Zapadnom Balkanu“, 2019;
- The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, “Risk Bulletin”, 2021 - Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, „Bilten o riziku“, 2021;
- The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, “Spot prices : analyzing flows of people, drugs and money in the Western Balkans”, 2021 - Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, „Aktuelne cijene: analiziranje tokova ljudi, droge i novca na Zapadnom Balkanu“, 2021;
- SELEC, “Annual report 2019” - “Godišnji izveštaj 2019“;
- SELEC, “2019 Report on Drug Seizures in Southeast Europe” – public version - „Izveštaj o zaplenama droga u jugoistočnoj Evropi za 2019. godinu” – javna verzija;
- EUROPOL, “EU SOCTA 21- Serious organised crime threat assessment”, 2021 - Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala“, 2021;
- UNODC, “World Drug Report 2021”, 2021 - „Svjetski izveštaj o drogama 2021“, 2021;
- UNDOC and EUROPOL, „Cocaine Insights 1 – The illicit trade from Latin America to Europe from oligopolies to free-for-all“, 2021 - Nezakonita trgovina iz Latinske Amerike u Evropu od oligopola do besplatnog za sve“, 2021;
- Olaf report 2020- izvještaj Evropske kancelarije za borbu protiv prevara;
- IOCTA – Internet organised crime threat assessment 2020 i 2021
- Izvještaj o incidentnim situacijama na internetu u Crnoj Gori 2017-2018
- ENISA threat landscape 2021
- TESAT- European Union Terrorism Situation and Trend report 2020 i 2021
- Procjene opasnosti zemalja regiona

SOCTA 2021

PROCJENA OPASNOSTI OD TEŠKOG
I ORGANIZOVANOG KRIMINALA U
CRNOJ GORI

Vlada Crne Gore
Biro za operativnu koordinaciju